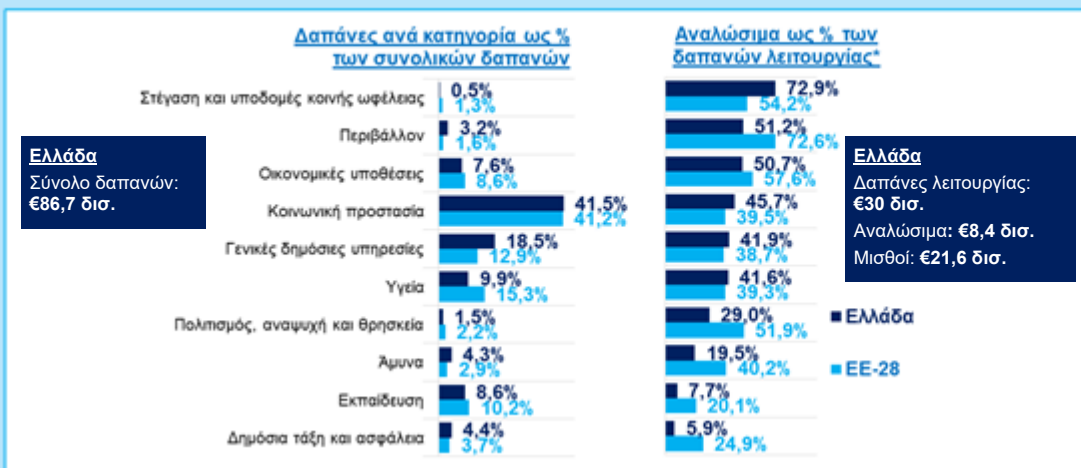

Δημόσια αγαθά εντάσεως εργασίας και χαμηλής ποιότητας...

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

- Η κατανομή των εσόδων του κράτους στην παραγωγή δημοσίων αγαθών (παιδεία, υγεία, άμυνα, κοινωνική προστασία, κλπ.) αποτυπώνονται στον προϋπολογισμό και σκιαγραφούν τις αναπτυξιακές και κοινωνικές προτεραιότητες της χώρας μας. Συγκρίνοντας την Ελλάδα με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναδεικνύονται οι αντίστοιχες προτεραιότητες που θέτει κάθε χώρα στα διάφορα δημόσια αγαθά. Οι αποκλίσεις αναδεικνύουν το έλλειμμα μιας σοβαρής και ορθολογικής κατανομής των πεπερασμένων δημόσιων πόρων της χώρας μας. Έτσι, στην **υγεία** και την **παιδεία** αφιερώνουμε μόνο το 9,9% και το 8,6% του προϋπολογισμού μας αντιστοίχως (15,3% και 10,2% στην ΕΕ-28), ενώ χαμηλές είναι και οι δαπάνες για οικογένεια και παιδιά (1,3% στην Ελλάδα έναντι 3,8% στην ΕΕ-28), καθώς και για ανέργους (1,0% στην Ελλάδα έναντι 2,8% στην ΕΕ-28). **Στις γενικές υπηρεσίες** (διαχείριση προσωπικού, στατιστικές υπηρεσίες, μηχανογραφικά κέντρα, διαχείριση κτιρίων και αυτοκινήτων, διαχείριση προμηθειών, κλπ.) κατευθύνεται το 7,1% των δαπανών του προϋπολογισμού (2,2% στην ΕΕ-28), υποδηλώνοντας μάλλον την έμφαση στην απασχόληση υπαλλήλων γενικότερων καθηκόντων και όχι υψηλότερων εξειδικεύσεων. Σε άλλους τομείς, όμως, ξοδεύουμε περισσότερα. Στην **άμυνα** ξοδεύουμε το 4,3% του προϋπολογισμού (2,9% στην ΕΕ-28) και στη **δημόσια τάξη και ασφάλεια** το 4,4% (3,7% στην ΕΕ-28). Στο **περιβάλλον** ξοδεύουμε το 3,2% του προϋπολογισμού (1,6% στην ΕΕ-28). Τέλος, στην **κοινωνική προστασία** ξοδεύουμε κάτι παραπάνω (41,5% στην Ελλάδα έναντι 41,2% στην ΕΕ-28), με υψηλότερα ποσοστά σε συντάξεις γήρατος και χρειάς και χαμηλότερα ποσοστά σε κοινωνικές παροχές (ασθένεια και αναπηρία, οικογενειακά επιδόματα, ανεργία, φτώχεια, κλπ.). Προκύπτει συνεπώς ότι δεν στηρίζουμε αρκετά αυτούς που κάνουν οικογένεια και είναι σε παραγωγική ηλικία για να εργαστούν, δηλαδή να δημιουργήσουν φορολογητέα ύλη. Οι αριθμοί βεβαίως δεν λένε τίποτα για την ποιότητα των υπηρεσιών. Εν προκειμένω, τα δημόσια αγαθά για να παραχθούν, πέραν των πληρωμών για δημόσιες επενδύσεις, τόκους του δημοσίου χρέους και παροχές κοινωνικής προστασίας (συντάξεις, επιδόματα, κ.ά.), απαιτούν βασικά μισθούς και προμήθειες αγαθών και υπηρεσιών (μη μισθολογικές δαπάνες λειτουργίας). Οι δαπάνες λειτουργίας το 2016 ανήλθαν σε €30 δισ., εκ των οποίων €21,6 δισ. για μισθούς και €8,4 δισ. για μη μισθολογικές δαπάνες. Η συμμετοχή των μη μισθολογικών δαπανών στο σύνολο των δαπανών λειτουργίας του κράτους (μισθοί και προμήθειες) ανέρχεται σε 28% στην Ελλάδα έναντι 37% στην ΕΕ-28. Δηλαδή για να λειτουργήσει το κράτος στην Ελλάδα, σε κάθε €100 που ξοδεύονται, €72 πάνε σε μισθούς και €28 σε αναλώσιμα. Όταν ξοδεύονται τα ίδια €100 στην Ευρώπη, €63 γίνονται μισθοί και €37 αναλώσιμα. Και επειδή οι μισθοί των υπαλλήλων της Γενικής Κυβέρνησης (μεικτά, δηλαδή με τις εισφορές των εργαζομένων) είναι μικρότεροι στην Ελλάδα (€1.600 το μήνα) απ' ό,τι στην Ευρωπαϊκή Ένωση (€2.400 το μήνα, σε 16 από τις 28 χώρες για τις οποίες υπάρχουν στοιχεία), και το κόστος των αναλώσιμων είναι θεωρητικά περίπου το ίδιο (ενιαία αγορά/ευρωζώνη), γεννάται το ερώτημα «που κατευθύνονται τελικά τα έσοδα από την υπερφορολόγηση εργαζομένων και επιχειρήσεων;». Η απάντηση στο ερώτημα «γιατί στην Ελλάδα το Δημόσιο χρησιμοποιεί περισσότερους μισθούς (υπαλλήλους) και λιγότερες προμήθειες (αναλώσιμα) απ' ό,τι το Δημόσιο στην Ευρώπη;», είναι ότι το ελληνικό δημόσιο έχει μικρότερη παραγωγικότητα από το ευρωπαϊκό δημόσιο (απασχολεί δηλαδή περισσότερους υπαλλήλους) και, ενδεχομένως, ως εκ τούτου, παρέχει χαμηλότερη ποιότητα υπηρεσιών. Όσον αφορά τα στοιχεία για την παραγωγικότητα/ποιότητα των δαπανών λειτουργίας του κράτους, οι αριθμοί προκαλούν εύλογες απορίες. Το ποσοστό μη μισθολογικών δαπανών στο σύνολο μισθών και μη μισθολογικών δαπανών, στην Ελλάδα και στην ΕΕ-28 αντιστοίχως, επιλεκτικά ανέρχεται στην **άμυνα** σε 19,5% (40,2% στην ΕΕ-28), την **αστυνομία** σε 6,1% (17,5% στην ΕΕ-28), την **πυροσβεστική** σε 6,3% (29% στην ΕΕ-28), τα **δικαστήρια** σε 1,5% (35,5% στην ΕΕ-28), τις **φυλακές** σε 9,1% (34,2% στην ΕΕ-28), τα **νοσοκομεία** σε 41,6% (39,3% στην ΕΕ-28), τα **νηπιαγωγεία και τα δημοτικά σχολεία** σε 1,5% (16,3% στην ΕΕ-28), τα **γυμνάσια και τα λύκεια** σε 0,1% (15,7% στην ΕΕ-28), τα **πανεπιστήμια** σε 28% (27% στην ΕΕ-28), το **φωτισμό των δρόμων** σε 51,3% (93,8% στην ΕΕ-28), κ.ο.κ.

Επίπεδο παραγωγικότητας δημοσίων δαπανών, Ελλάδα και ΕΕ-28, 2016

Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης κατά κατηγορία

(Eurostat, COFOG Database, 2016)

* Μισθοί και αναλώσιμα

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mmtsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Με την ευγενική χορηγία:

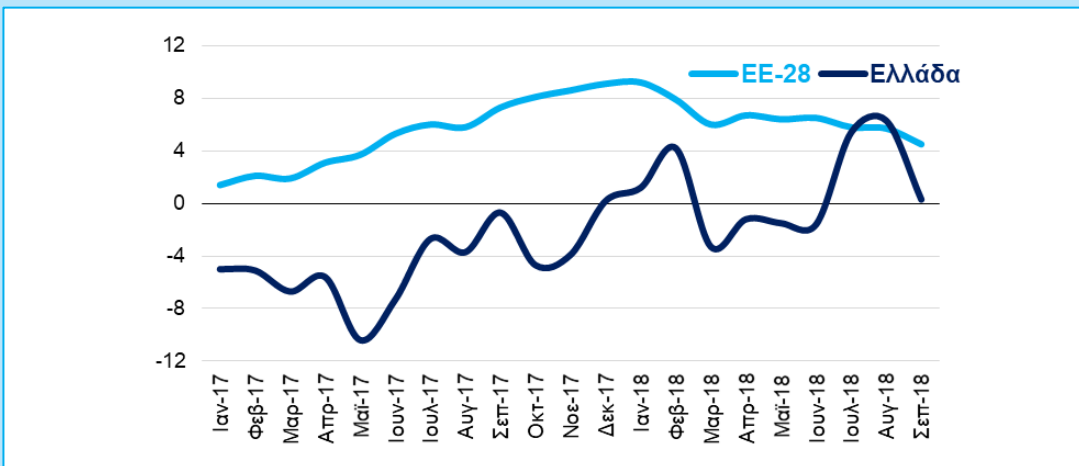

(συνέχεια από την 1^η σελίδα)

Σε πολλούς βασικούς τομείς, το κράτος υπολειτουργεί, παρέχοντας χαμηλής ποιότητας υπηρεσίες στους πολίτες. Στα **νοσοκομεία**, χρησιμοποιούμε ακόμη περισσότερα αναλώσιμα από μισθούς, απ' ό,τι στην ΕΕ-28, παρόλο που τα αναλώσιμα στο σύνολο των δαπανών λειτουργίας, έχουν μειωθεί από 55,5% (37,5% στην ΕΕ-28) το 2009 σε 41,6% (39,3% στην ΕΕ-28) το 2016. Η τεράστια αυτή περικοπή δαπανών στη διαχείριση των νοσοκομείων εισπράττεται από την κοινωνία ως κατάρρευση στην παροχή υπηρεσιών υγείας, ακριβώς διότι δεν συνοδεύτηκε από βελτίωση της παραγωγικότητας των νοσοκομείων. Η υποβάθμιση της ποιότητας, μάλιστα, ενισχύεται και από τη μεγάλη υποστελέχωση των νοσοκομείων, καθώς λόγω της μείωσης των εισοδημάτων του ιατρικού προσωπικού υπήρξε φυγή ιατρών προς το εξωτερικό (δες κείμενο). Στον **φωτισμό**, στα €100 τα €94 είναι λάμπες και τα €6 μισθί στην ΕΕ-28, ενώ στην Ελλάδα η αναλογία είναι 50/50 περίπου! Στην Ιρλανδία, ιδιωτική εταιρεία έχει αναλάβει τη συντήρηση 250.000 σημείων φωτισμού στους δρόμους, με ανάθεση από 25 φορές τοπικής αυτοδιοίκησης, χρησιμοποιώντας 120 υπαλλήλους σε 8 περιφερειακές εγκαταστάσεις! Τα στοιχεία για τη **δικαιοσύνη** και την **παιδεία** είναι ακόμη πιο χαρακτηριστικά. Και επειδή λεφτά δεν υπάρχουν, απαιτείται να αυξηθεί η παραγωγικότητα, όσο δύσκολο και αν αυτό ακούγεται, και να ξαναστήσουμε το δημόσιο σε σύγχρονες και πιο στέρεες βάσεις. Με τα ίδια λεφτά, το Δημόσιο εάν επιλέξει να προσλαμβάνει λιγότερους, αλλά περισσότερο καταρτισμένους, υπαλλήλους, μπορεί να τους προσφέρει αφενός υψηλότερες αμοιβές και αφετέρου να τους βάλει να εργαστούν με καλύτερη υλικοτεχνική υποδομή, ώστε να είναι πιο παραγωγικοί και να προσφέρουν καλύτερη ποιότητα υπηρεσιών. Στην προσαρμογή με τα Μνημόνια, οι περικοπές των δαπανών που στόχευαν στη μείωση των ελλειμμάτων που χρεοκόπησαν τη χώρα, δεν οδήγησαν κατά κανόνα (πέραν των αθρόων συνταξιοδοτήσεων που δεν επηρεάζουν συνολικά τις δαπάνες) σε μείωση προσωπικού στο δημόσιο (για να μην οξυνθεί το πρόβλημα της ανεργίας), αλλά σε μείωση των λοιπών δαπανών (συντήρηση, αναλώσιμα, κλπ.). Το αποτέλεσμα είναι να έχουμε πληθώρα υπαλλήλων χωρίς, όμως, να τους δίνουμε τη δυνατότητα να παράγουν ποιοτικό έργο, με αποτέλεσμα τεράστιες ελλείψεις, κυρίως στις υποδομές κ.ο.κ., που μένουν χωρίς συντήρηση και απαξιώνονται. Η διατήρηση της απασχόλησης στο δημόσιο αντικατοπτρίζεται στην απώλεια της ποιότητας στα παραγόμενα δημόσια αγαθά. Αντίθετα, στον ιδιωτικό τομέα, όπου η μείωση της ποιότητας δεν ήταν επιλογή, μειώθηκε η απασχόληση. Η αναντιστοιχία μεταξύ υπερβολικά υψηλών φόρων και χαμηλής ποιότητας δημόσιων αγαθών στρέφει ακόμη περισσότερους φορολογούμενους στην φοροαποφυγή που με τη σειρά της εξωθεί την Πολιτεία σε νέους φόρους για την κάλυψη των δημοσιονομικών κενών. Έτσι δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος που υπονομεύει τις νέες επενδύσεις και την ανάπτυξη σε υγιείς βάσεις, και ταυτόχρονα απαξιώνει τα δημόσια αγαθά και τη βελτίωση της συλλογικής ευημερίας. Είναι ζήτημα κοινωνικής δικαιοσύνης για τους πλέον αδύναμους συμπολίτες μας και βιώσιμης ανάπτυξης για όλους τους υπόλοιπους να υπάρξει επιτέλους πραγματική ανταποδοτικότητα στα δημόσια αγαθά που καταναλώνουμε βάσει των φόρων που πληρώνουμε!

- Θετικά συνέχισαν να κινούνται οι πωλήσεις της μεταποίησης πλην πετρελαιοειδών τον Αύγουστο του 2018 (+4,9%, επιπλέον αύξησης +8% τον Αύγουστο του 2017), ενώ συνολικά κατά το διάστημα Ιαν – Αυγ 2018 εμφανίζουν άνοδο +5,4%. Ωστόσο, η υποχώρηση της βιομηχανικής παραγωγής κατά τον ίδιο μήνα και η επιδείνωση των επιχειρηματικών προσδοκιών στη βιομηχανία τον Σεπτέμβριο του 2018 στην Ελλάδα και διεθνώς, ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά την εξέλιξη των πωλήσεων της μεταποίησης το επόμενο διάστημα. Οι εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία παρέμειναν επίσης σε ανοδική πορεία τον Αύγουστο (+16,2% και +12,8% το διάστημα Ιαν – Αυγ 2018), ωστόσο το εμπορικό έλλειμμα διογκώθηκε περαιτέρω, κυρίως λόγω της ανόδου των τιμών πετρελαίου. Αντίθετα, το ισοζύγιο υπηρεσιών συνέχισε να βελτιώνεται, ως αποτέλεσμα της ενίσχυσης των εισπράξεων από τουρισμό και μεταφορές (+11,4% και +13,9% αντίστοιχα το διάστημα Ιαν – Αυγ 2018). Παράλληλα, τα φορολογικά έσοδα του Σεπτεμβρίου συνέχισαν την καλή πορεία, στηριζόμενα στην αύξηση των εσόδων από ΦΠΑ και φόρους κατανάλωσης, που υπεραντιστάθμισαν την υστέρηση σε έσοδα φόρων εισοδήματος που αναμένεται να εξαλειφθεί τους επόμενους μήνες. Την ίδια ώρα αυξάνονται όμως και οι δαπάνες για μισθοδοσία αλλά και γενικότερα τη λειτουργία του κράτους.

Επιχειρηματικές προσδοκίες στη μεταποίηση

Ισοζύγιο θετικών – αρνητικών εκτιμήσεων στη μεταποίηση στην Ελλάδα και την ΕΕ-28 (EE – DG ECFIN, Σεπ. 2018)

Ανατομία των κρατικών δαπανών- Πού πάνε τα λεφτά των φορολογούμενων σε Ελλάδα και Ευρώπη

Στο σημερινό εβδομαδιαίο δελτίο επιχειρείται μια ανάλυση σε βάθος των κρατικών δαπανών (με στοιχεία 2016) κατά κατηγορία σκοπού (παιδεία, άμυνα, κοινωνική προστασία, κ.ο.κ.), και γίνεται, επίσης, μια σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ-28, ώστε να συναχθούν συμπεράσματα για το πού ξοδεύονται τα λεφτά των φορολογούμενων στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Επιδιώκεται, επίσης, να αναλυθεί το μίγμα δαπανών μισθοδοσίας και μη μισθολογικών δαπανών που υπεισέρχεται στις επιμέρους δαπάνες λειτουργίας του κρατικού μηχανισμού για την παροχή δημοσίων αγαθών. Το τελευταίο αποτελεί και μια πρώτη προσέγγιση για την παραγωγικότητα του δημόσιου τομέα, καθώς η υλικοτεχνική υποδομή (αναλώσιμα, επενδύσεις, συντήρηση, κλπ.), σε σχέση με τη δαπάνη μισθοδοσίας των δημοσίων λειτουργών σε κάθε επιμέρους τομέα, είναι ενδεικτική της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας του κρατικού μηχανισμού και της ποιότητας, ενδεχομένως, των παραγόμενων υπηρεσιών παροχής δημοσίων αγαθών.

Στην Ελλάδα, τα έσοδα της Γενικής Κυβέρνησης το 2016 ανήλθαν σε €87,4 δισ. Τα έσοδα αυτά προήλθαν από τη φορολογία (€48,5 δισ.), εκ των οποίων €30,4 δισ. από έμμεσους φόρους (ΦΠΑ, ειδικοί φόροι κατανάλωσης, κλπ.) και €18,1 δισ. από άμεσους φόρους (εισοδήματα, περιουσία, κλπ.), από κοινωνικές εισφορές (€24,9 δισ.), και λοιπά έσοδα (€14 δισ.), εκ των οποίων €6,5 δισ. από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα έσοδα αυτά χρηματοδότησαν δαπάνες €86,7 δισ., αφήνοντας ένα πλεόνασμα €0,7 δισ. Τα λεφτά αυτά πήγαν στην παραγωγή δημοσίων αγαθών, όπως στην παιδεία (€7,5 δισ.), την υγεία (€8,6 δισ.), την κοινωνική προστασία (€36 δισ.), την δημόσια τάξη και ασφάλεια (€3,8 δισ.), την άμυνα (€3,7 δισ.), τις γενικές υπηρεσίες (6,6 δισ.) κ.ο.κ. Για να «παραχθούν» αυτά τα αγαθά κατεβλήθησαν μισθοί (€21,6 δισ.), μη μισθολογικές δαπάνες λειτουργίας του κράτους (€8,4

δισ.), συντάξεις (€31,2 δισ.), λοιπές κοινωνικές παροχές σε χρήμα (€4,8 δισ.), επενδύσεις (€6,2 δισ.), πληρωμές τόκων δημοσίου χρέους (€5,6 δισ.), κ.ο.κ.

Εάν ένα κράτος προσλαμβάνει άτομα με χαμηλές δεξιότητες που τους πληρώνει λιγότερο για να προσλάβει όσο το δυνατόν περισσότερους, και δεν του μένουν πολλά λεφτά για να τους παράσχει την υλικοτεχνική υποδομή που απαιτεί η παροχή συγκεκριμένης ποιότητας υπηρεσιών, προφανώς δημιουργείται μια κατάσταση όπου συνωστίζονται πολλά άτομα χαμηλής παραγωγικότητας για να παράξουν έργο χαμηλής σχετικά ποιότητας.

Όταν, για παράδειγμα, λέμε ότι στην παιδεία το κράτος ξοδεύει €7,5 δισ. το χρόνο, το ποσό αυτό αποτελείται από τους μισθούς των εκπαιδευτικών, τα λειτουργικά έξοδα και τις δαπάνες επενδύσεων/συντήρησης σε κτιριακές υποδομές των σχολείων, και ό,τι άλλο δαπανάται στον τομέα της παιδείας. Τα ποσά αυτά αφορούν στην ποσότητα των πόρων που ξοδεύουμε για την παιδεία. Δεν λένε, όμως, τίποτα για την ποιότητα της παιδείας που παρέχουμε στα παιδιά μας. Και αυτό ισχύει και για όλα τα άλλα δημόσια αγαθά. Και δεν λένε, επίσης, τίποτα κατά πόσον η παροχή αυτή των δημοσίων αγαθών, στη συγκεκριμένη ποιότητα, θα μπορούσε να γίνει με πιο αποτελεσματικό τρόπο. Αυτό θα γινόταν εάν χρησιμοποιούσαμε πιο αποτελεσματικά τους υφιστάμενους πόρους (περισσότερο καταρτισμένους δημόσιους υπαλλήλους, χαμηλότερα λειτουργικά

έξοδα, με μεγαλύτερη μηχανοποίηση/ηλεκτρονικοποίηση διαδικασιών, μικρότερες αλλά πιο στοχευμένες, εκεί που υπάρχει η μεγαλύτερη ανάγκη, κοινωνικές δαπάνες, κ.ο.κ.).

Η αύξηση των δαπανών σε συγκεκριμένο τομέα δεν σημαίνει απαραίτητα και βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Σημαίνει απλά ότι ξοδεύουμε περισσότερα (έχουμε προσλάβει περισσότερους υπαλλήλους, για παράδειγμα), χωρίς αυτό να βελτιώνει απαραίτητα την ποιότητα ή την παραγωγικότητα παροχής δημοσίων αγαθών.

Όπως συμβαίνει και στην ιδιωτική οικονομία, ένας εργαζόμενος είναι πιο παραγωγικός όσο μεγαλύτερο είναι το ανθρωπινό και το φυσικό κεφάλαιο με το οποίο δουλεύει. Δηλαδή, όσο περισσότερο καταρτισμένος είναι (γνώσεις, πτυχία, εμπειρία, δεξιότητες, κ.ο.κ.), και όσο περισσότερη υλικοτεχνική υποδομή (γραφεία, υπολογιστές, μηχανήματα, υποδομές, κ.ο.κ.) έχει στη διάθεσή του. Εάν, όμως, ένα κράτος προσλαμβάνει άτομα με χαμηλές δεξιότητες που τους πληρώνει λιγότερο για να προσλάβει όσο το δυνατόν περισσότερους, και δεν του μένουν πολλά λεφτά για να τους παράσχει την υλικοτεχνική υποδομή που απαιτεί η παροχή συγκεκριμένης ποιότητας υπηρεσιών, προφανώς δημιουργείται μια κατάσταση όπου συνωστίζονται πολλά άτομα χαμηλής παραγωγικότητας για να παράξουν έργο χαμηλής σχετικά ποιότητας.

Σε κάθε περίπτωση, η αύξηση των δαπανών σε συγκεκριμένο τομέα δεν σημαίνει απαραίτητα και βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Σημαίνει

απλά ότι ξοδεύουμε περισσότερα (έχουμε προσλάβει περισσότερους υπαλλήλους, για παράδειγμα), χωρίς αυτό να βελτιώνει απαραίτητα την ποιότητα ή την παραγωγικότητα παροχής δημοσίων αγαθών. Στον Πίνακα **Δ01**, καταγράφονται με μεγαλύτερη λεπτομέρεια οι δαπάνες κατά δημόσιο αγαθό, περιλαμβανομένων επενδύσεων, τόκων, συντάξεων και παροχών σε χρήμα, και στην Ελλάδα και στην ΕΕ-28, σε €δισ., καθώς ως % των συνολικών δαπανών, καθώς και ως % της επιμέρους δαπάνης (τι ξοδεύουμε για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, πχ. ως ποσοστό της δαπάνης για την παιδεία). Στον πίνακα **Δ02**, καταγράφονται **μόνο** οι δαπάνες λειτουργίας του κράτους, με ανάλυση σε μισθολογικές και μη μισθολογικές δαπάνες για την παραγωγή των δημοσίων αγαθών. Τα ευρήματα αναλύονται παρακάτω.

Ενώ στην Ελλάδα ξοδεύουμε το ίδιο περίπου ποσοστό των δαπανών της γενικής κυβέρνησης για κοινωνική προστασία (41,5% στην Ελλάδα έναντι 41,2% στην ΕΕ-28), υστερούμε σημαντικά στο ποσοστό των δαπανών στην υγεία (9,9% στην Ελλάδα έναντι 15,3% στην ΕΕ-28) και την παιδεία (8,6% στην Ελλάδα έναντι 10,2% στην ΕΕ-28). Υστερούμε, επίσης, στις λεγόμενες οικονομικές υποθέσεις (7,6% στην Ελλάδα έναντι 8,6% στην ΕΕ-28), που περιλαμβάνουν κυρίως επενδυτικές δραστηριότητες του δημοσίου κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, με τα 7 στα 10 ευρώ να πηγαίνουν σε μεταφορικές υποδομές (δρόμοι, λιμάνια, γέφυρες, κ.ο.κ.). Αντίθετα, διοχετεύουμε περισσότερους πόρους στην άμυνα (4,3% στην Ελλάδα έναντι 2,9% στην ΕΕ-28), και τη δημόσια τάξη και ασφάλεια (4,4% στην Ελλάδα έναντι 3,7% στην ΕΕ-28) και σημαντικά περισσότερους πόρους στις γενικές δημόσιες υπηρεσίες (18,5% στην Ελλάδα έναντι 12,9% στην ΕΕ-28), κυρίως λόγω των πληρωμών τόκων για το δημόσιο χρέος, που περιλαμβάνουν και τις παντός είδους προμήθειες, τη διαχείριση του προσωπικού, τις στατιστικές υπηρεσίες, τα μηχανογραφικά κέντρα, τη διαχείριση κρατικών κτιρίων και αυτοκινήτων, τις πρεσβείες, τις εφορίες, τα τελωνεία, κ.ά.

Δ01: Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης κατά κατηγορία και είδος
(Eurostat, COFOG Database, 2016)

	Ύψος δαπάνης		% των συνολικών δαπανών		% της επιμέρους δαπάνης		% του ΑΕΠ	
	Ελλάδα	ΕΕ-28	Ελλάδα	ΕΕ-28	Ελλάδα	ΕΕ-28	Ελλάδα	ΕΕ-28
Σύνολο δαπανών	86.675,0	6.905.257,6	100%	100%	100%	100%	49,1%	46,3%
Γενικές δημόσιες υπηρεσίες	16.055,0	889.792,8	18,5%	12,9%	100%	100%	9,1%	6,0%
Νομοθετικά όργανα, δημοσιονομικά θέματα, εξωτερικές υποθέσεις	3.251,0	272.341,6	3,8%	3,9%	20,2%	30,6%	1,8%	1,8%
Γενικές υπηρεσίες	6.182,0	152.585,8	7,1%	2,2%	38,5%	17,1%	3,5%	1,0%
Δημόσιο χρέος (πληρωμή τόκων)	5.993,0	332.628,0	6,9%	4,8%	37,3%	37,4%	3,4%	2,2%
Άμυνα	3.706,0	199.390,7	4,3%	2,9%	100%	100%	2,1%	1,3%
Δημόσια τάξη και ασφάλεια	3.792,0	254.914,8	4,4%	3,7%	100%	100%	2,1%	1,7%
Αστυνομία	2.503,0	139.205,1	2,9%	2,0%	66,0%	54,6%	1,4%	0,9%
Πυροπροστασία	510,0	30.191,2	0,6%	0,4%	13,4%	11,8%	0,3%	0,2%
Δικαστήρια	583,0	50.030,5	0,7%	0,7%	15,4%	19,6%	0,3%	0,3%
Φυλακές	154,0	24.892,4	0,2%	0,4%	4,1%	9,8%	0,1%	0,2%
Οικονομικές υποθέσεις	6.598,0	597.083,4	7,6%	8,6%	100%	100%	3,7%	4,0%
Γενικές οικονομικές, εμπορικές και εργασιακές υποθέσεις	365,0	131.780,4	0,4%	1,9%	5,5%	22,1%	0,2%	0,9%
Γεωργία, θήρα, αλιεία και διασκομιά	441,0	33.400,1	0,5%	0,5%	6,7%	5,6%	0,2%	0,2%
Ορυχεία, μεταποίηση, κατασκευές	172,0	16.374,8	0,2%	0,2%	2,6%	2,7%	0,1%	0,1%
Μεταφορές	4.624,0	278.395,4	5,3%	4,0%	70,1%	46,6%	2,6%	1,9%
Περιβάλλον	2.752,0	111.712,2	3,2%	1,6%	100%	100%	1,6%	0,7%
Διαχείριση στερεών αποβλήτων	1.140,0	55.524,3	1,3%	0,8%	41,4%	49,7%	0,6%	0,4%
Διαχείριση υγρών αποβλήτων	256,0	17.537,5	0,3%	0,3%	9,3%	15,7%	0,1%	0,1%
Μείωση της ρύπανσης	1.327,0	13.414,5	1,5%	0,2%	48,2%	12,0%	0,8%	0,1%
Στέγαση και υποδομές κοινής ωφέλειας	416,0	91.820,6	0,5%	1,3%	100%	100%	0,2%	0,6%
Παροχή νερού	330,0	11.086,9	0,4%	0,2%	79,3%	12,1%	0,2%	0,1%
Φωτισμός δρόμων	85,0	7.511,3	0,1%	0,1%	20,4%	8,2%	0,0%	0,1%
Υγεία	8.552,0	1.057.927,9	9,9%	15,3%	100%	100%	4,8%	7,1%
Νοσοκομεία	4.910,0	495.031,8	5,7%	7,2%	57,4%	46,8%	2,8%	3,3%
Εξωτερικά ιατρεία	826,0	327.630,6	1,0%	4,7%	9,7%	31,0%	0,5%	2,2%
Φάρμακα, ιατρικά προϊόντα, ιατρικός εξοπλισμός	2.562,0	155.052,5	3,0%	2,2%	30,0%	14,7%	1,5%	1,0%
Πολιτισμός, αναψυχή και θρησκεία	1.329,0	154.758,6	1,5%	2,2%	100%	100%	0,8%	1,0%
Άθληση και αναψυχή	602,0	49.076,8	0,7%	0,7%	45,3%	31,7%	0,3%	0,3%
Πολιτισμός	202,0	64.906,2	0,2%	0,9%	15,2%	41,9%	0,1%	0,4%
Ραδιοφωνία, τηλεόραση, εκδόσεις	150,0	27.467,0	0,2%	0,4%	11,3%	17,7%	0,1%	0,2%
Θρησκεία, λοιπές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας	21,0	8.055,5	0,0%	0,1%	1,6%	5,2%	0,0%	0,1%
Εκπαίδευση	7.490,0	703.983,9	8,6%	10,2%	100%	100%	4,2%	4,7%
Προσχολική και πρωτοβάθμια εκπαίδευση	2.376,0	222.864,0	2,7%	3,2%	31,7%	31,7%	1,3%	1,5%
Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	2.259,0	278.340,0	2,6%	4,0%	30,2%	39,5%	1,3%	1,9%
Τριτοβάθμια εκπαίδευση	1.450,0	103.857,8	1,7%	1,5%	19,4%	14,8%	0,8%	0,7%
Κοινωνική προστασία	35.985,0	2.843.874,7	41,5%	41,2%	100%	100%	20,4%	19,1%
Κοινωνικές παροχές								
Ασθένεια και αναπηρία	2.622,8	409.506,3	3,0%	5,9%	7,3%	14,4%	1,5%	2,7%
Γήρατος	27.836,9	1.526.781,5	32,1%	22,1%	77,4%	53,7%	15,8%	10,2%
Θανάτου, χηρείας	3.067,9	201.166,8	3,5%	2,9%	8,5%	7,1%	1,7%	1,3%
Οικογένειας και τέκνων	1.091,3	260.093,0	1,3%	3,8%	3,0%	9,1%	0,6%	1,7%
Ανεργίας	853,4	191.806,8	1,0%	2,8%	2,4%	6,7%	0,5%	1,3%
Κατοικίας	33,0	73.709,9	0,0%	1,1%	0,1%	2,6%	0,0%	0,5%
Κοινωνικού αποκλεισμού	377,8	135.945,4	0,4%	2,0%	1,0%	4,8%	0,2%	0,9%

α) Όσον αφορά στις **γενικές δημόσιες υπηρεσίες**, στον υποτομέα των εκτελεστικών νομοθετικών οργάνων, εξωτερικών υποθέσεων, χρηματοοικονομικών και δημοσιονομικών υποθέσεων (υπουργείο οικονομικών, διαχείριση χρέους, εφορίες, τελωνεία, κλπ.), η χώρα μας δεσμεύει τα ίδια ποσά περίπου στον προϋπολογισμό της όσο και η μέση ευρωπαϊκή χώρα (3,8% και 3,9% αντιστοίχως). Στον υποτομέα, επίσης, των **γενικών υπηρεσιών** (διαχείριση προσωπικού, στατιστικές υπηρεσίες, μηχανογραφικά κέντρα, διαχείριση κτιρίων και αυτοκινήτων, διαχείριση προμηθειών, κλπ.), η χώρα μας κατευθύνει το 7,1% των δαπανών, ενώ στην ΕΕ-28 το αντίστοιχο ποσοστό είναι 2,2% των δαπανών του προϋπολογισμού. Η διαφορά αυτή είναι τεράστια και πιθανώς υποδηλώνει την έμφαση του ελληνικού δημοσίου στην παροχή οριζόντιων υπηρεσιών (με άλλα λόγια, πολλοί υπάλληλοι γενικότερων καθηκόντων αλλά υψηλότερων εξειδικεύσεων). Παρόλα αυτά, η συμμετοχή των μη μισθολογικών δαπανών (αναλώσιμα) στο σύνολο των δαπανών είναι περίπου η ίδια (40,8% στην Ελλάδα και 40,1% στην ΕΕ-28). Αυτό μάλλον σημαίνει ότι η παραγωγικότητα των υπαλλήλων στην κατηγορία αυτή είναι περίπου στα ίδια επίπεδα και στην Ελλάδα και την ΕΕ-28. Τέλος, η χώρα μας κατευθύνει το 6,9% του προϋπολογισμού στην **πληρωμή τόκων** για την εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους έναντι 4,8% στην ΕΕ-28.

β) Στην **άμυνα** (4,3% των δαπανών) και στη **δημόσια τάξη και ασφάλεια** (4,4% των δαπανών), η χώρα μας ξοδεύει περισσότερα έναντι της ΕΕ-28 (2,9% και 3,7% αντιστοίχως). Στην αστυνομία ξοδεύουμε το 2,9% των δαπανών (έναντι 2% στην ΕΕ-28), στην πυροσβεστική το 0,6% (έναντι 0,4% στην ΕΕ-28), στα δικαστήρια το 0,7% (όσο και στην ΕΕ-28) και στις φυλακές το 0,2% (έναντι 0,4% στην ΕΕ-28). Η συμμετοχή των μη μισθολογικών δαπανών (αναλώσιμα) στο σύνολο των δαπανών, στην άμυνα είναι 19,5% έναντι 40,2% στην ΕΕ-28 και στη δημόσια τάξη και ασφάλεια ακόμη μικρότερη, 5,9% έναντι 24,9% στην ΕΕ-28. **Τα μεγέθη αυτά δεν μπορεί να σημαίνουν τίποτα άλλο παρά το ότι στην Ελλάδα η παροχή αυτών των υπηρεσιών διεκπεραιώνεται σε υπερβολικά**

υψηλό βαθμό από υπαλλήλους, χωρίς να τους εφοδιάζουμε, όμως, με την υλικοτεχνική υποδομή που θα τους έκανε πιο παραγωγικούς. Και κανείς δεν μπορεί να γνωρίζει τι σημαίνουν οι αριθμοί αυτοί για την άμυνα και το ετοιμοπόλεμο των ενόπλων δυνάμεων (πέρα από την ελληνική ψυχή). **Τα στοιχεία που παρατίθενται (Δ02) για την αστυνομία (6,1% με 17,5% στην ΕΕ-28), την πυροσβεστική (6,3% με 29% στην ΕΕ-28), τα δικαστήρια (1,5% με 35,5% στην ΕΕ-28) και τις φυλακές (9,1% με 34,2% στην ΕΕ-28) είναι εντυπωσιακά και θα πρέπει να προβληματίσουν βαθιά την ελληνική κοινωνία. Το πάγιο αίτημα όλων των συνδικαλιστών στο δημόσιο τομέα είναι ότι για να βελτιωθεί η παροχή υπηρεσιών πρέπει να γίνουν προσλήψεις, και ας μην έχουν γραφείο να κάτσουν ή υπολογιστή για να δουλέψουν, κ.ο.κ.** Το αποτέλεσμα είναι αυτό που καταγράφεται στους αριθμούς. Ειδικά, στα δικαστήρια, η κατάσταση που περιγράφει η συμμετοχή των μη μισθολογικών δαπανών στο σύνολο, αντανάκλα πλήρως την πραγματικότητα των ανεπαρκών και σχεδόν μοναδικών στην Ευρώπη καθυστερήσεων στην απονομή δικαιοσύνης. **Για παράδειγμα, σε πρώτο βαθμό, παίρνει 1086 ημέρες για να εκδικασθεί μια υπόθεση στα ελληνικά διοικητικά δικαστήρια, όταν ο μέσος όρος στην ΕΕ-28 είναι περίπου 437 ημέρες και στην ταχύτερη χώρα (Λιθουανία) 72 ημέρες (στοιχεία [EU justice scoreboard](#), 2018).**

Δ02: Δαπάνες λειτουργίας Γενικής Κυβέρνησης κατά κατηγορία
(Eurostat, COFOG Database, 2016)

	Δαπάνες λειτουργίας του κράτους		Αμοιβές		Μη μισθολογική δαπάνη (Αναλώσιμα)		Αμοιβές / δαπάνες λειτουργίας κράτους		Αναλώσιμα / δαπάνες λειτουργίας κράτους	
	Ελλάδα	ΕΕ-28	Ελλάδα	ΕΕ-28	Ελλάδα	ΕΕ-28	Ελλάδα	ΕΕ-28	Ελλάδα	ΕΕ-28
Σύνολο δαπανών	30.025,0	2.363.215,9	21.620,0	1.491.730,1	8.405,0	871.485,8	72,0%	63,1%	28,0%	36,9%
Γενικές δημόσιες υπηρεσίες	7.107,0	317.632,5	4.129,0	194.787,7	2.978,0	122.844,8	58,1%	61,3%	41,9%	38,7%
Νομοθετικά όργανα, δημοσιονομικά θέματα, εξωτερικές υποθέσεις	1.343,0	126.839,2	959,0	87.495,3	384,0	39.343,9	71,4%	69,0%	28,6%	31,0%
Γενικές υπηρεσίες	5.196,0	126.163,0	3.074,0	75.576,1	2.122,0	50.586,9	59,2%	59,9%	40,8%	40,1%
Δημόσιο χρέος (πληρωμή τόκων)	342,0	15.896,2	0,0	2,0	342,0	15.894,2	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
Άμυνα	3.658,0	153.262,9	2.946,0	91.578,8	712,0	61.684,1	80,5%	59,8%	19,5%	40,2%
Δημόσια τάξη και ασφάλεια	3.790,0	236.020,7	3.566,0	177.158,0	224,0	58.862,7	94,1%	75,1%	5,9%	24,9%
Αστυνομία	2.501,0	131.645,6	2.349,0	108.559,8	152,0	23.085,8	93,9%	82,5%	6,1%	17,5%
Πυροπροστασία	510,0	25.475,8	478,0	18.097,9	32,0	7.377,9	93,7%	71,0%	6,3%	29,0%
Δικαστήρια	583,0	47.351,0	574,0	30.548,4	9,0	16.802,6	98,5%	64,5%	1,5%	35,5%
Φυλακές	154,0	22.612,4	140,0	14.879,2	14,0	7.733,2	90,9%	65,8%	9,1%	34,2%
Οικονομικές υποθέσεις	1.865,0	202.000,9	920,0	85.568,5	945,0	116.432,4	49,3%	42,4%	50,7%	57,6%
Γενικές οικονομικές, εμπορικές και εργασιακές υποθέσεις	0,0	37.766,7	0,0	20.038,5	0,0	17.728,2	...	53,1%	...	46,9%
Γεωργία, θήρα, αλιεία και διασκομιά	285,0	17.643,0	210,0	10.392,9	75,0	7.250,1	73,7%	58,9%	26,3%	41,1%
Ορυχεία, μεταποίηση, κατασκευές	136,0	6.860,7	90,0	3.075,4	46,0	3.785,3	66,2%	44,8%	33,8%	55,2%
Μεταφορές	1.389,0	99.483,1	583,0	34.019,3	806,0	65.463,8	42,0%	34,2%	58,0%	65,8%
Περιβάλλον	846,0	75.629,6	413,0	20.742,9	433,0	54.886,7	48,8%	27,4%	51,2%	72,6%
Διαχείριση στερεών αποβλήτων	791,0	46.371,9	384,0	7.844,0	407,0	38.527,9	48,5%	16,9%	51,5%	83,1%
Διαχείριση υγρών αποβλήτων	26,0	8.636,9	3,0	2.071,7	23,0	6.565,2	11,5%	24,0%	88,5%	76,0%
Μείωση της ρύπανσης	0,0	4.561,9	0,0	1.659,6	0,0	2.902,3	#DIV/0!	36,4%	...	63,6%
Στέγαση και υποδομές κοινής ωφέλειας	221,0	44.434,2	60,0	20.344,3	161,0	24.089,9	27,1%	45,8%	72,9%	54,2%
Παροχή νερού	140,0	5.209,4	20,0	1.206,6	120,0	4.002,8	14,3%	23,2%	85,7%	76,8%
Φωτισμός δρόμων	80,0	6.207,1	39,0	383,1	41,0	5.824,0	48,8%	6,2%	51,3%	93,8%
Υγεία	4.434,0	466.444,9	2.588,0	282.909,6	1.846,0	183.535,3	58,4%	60,7%	41,6%	39,3%
Νοσοκομεία	4.262,0	304.086,3	2.454,0	187.429,7	1.808,0	116.656,6	57,6%	61,6%	42,4%	38,4%
Εξωτερικά ιατρεία	0,0	98.025,8	0,0	62.122,6	0,0	35.903,2	...	63,4%	...	36,6%
Φάρμακα, ιατρικά προϊόντα, ιατρικός εξοπλισμός	0,0	8.252,2	0,0	884,0	0,0	7.368,2	...	10,7%	...	89,3%
Πολιτισμός, αναψυχή και θρησκεία	1.051,0	96.652,9	746,0	46.494,0	305,0	50.158,9	71,0%	48,1%	29,0%	51,9%
Άθληση και αναψυχή	406,0	30.855,6	261,0	12.283,4	145,0	18.572,2	64,3%	39,8%	35,7%	60,2%
Πολιτισμός	176,0	43.371,2	110,0	24.102,5	66,0	19.268,7	62,5%	55,6%	37,5%	44,4%
Ραδιοφωνία, τηλεόραση, εκδόσεις	101,0	15.460,5	74,0	6.069,3	27,0	9.391,2	73,3%	39,3%	26,7%	60,7%
Θρησκεία, λοιπές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας	18,0	2.774,4	12,0	1.494,3	6,0	1.280,1	66,7%	53,9%	33,3%	46,1%
Εκπαίδευση	6.368,0	544.643,3	5.880,0	435.078,3	488,0	109.565,0	92,3%	79,9%	7,7%	20,1%
Προσχολική και πρωτοβάθμια εκπαίδευση	2.373,0	179.469,1	2.338,0	150.245,2	35,0	29.223,9	98,5%	83,7%	1,5%	16,3%
Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	2.259,0	236.059,9	2.256,0	198.976,3	3,0	37.083,6	99,9%	84,3%	0,1%	15,7%
Τριτοβάθμια εκπαίδευση	1.300,0	71.224,5	936,0	51.970,2	364,0	19.254,3	72,0%	73,0%	28,0%	27,0%
Κοινωνική προστασία	685,0	226.493,7	372,0	137.067,7	313,0	89.426,0	54,3%	60,5%	45,7%	39,5%
Κοινωνικές παροχές										
Ασθένεια και αναπηρία	50,9	36.595,5	26,1	22.527,8	24,8	14.067,7	51,3%	61,6%	48,7%	38,4%
Γήρατος	445,4	57.243,6	277,2	35.841,7	168,2	21.401,9	62,2%	62,6%	37,8%	37,4%
Θανάτου, χηρείας	59,9	1.758,7	36,9	856,1	23,0	902,6	61,6%	48,7%	38,4%	51,3%
Οικογένειας και τέκνων	16,2	50.485,4	5,6	33.378,4	10,6	17.107,0	34,6%	66,1%	65,4%	33,9%
Ανεργίας	16,7	16.554,2	10,3	8.484,9	6,4	8.069,3	61,7%	51,3%	38,3%	48,7%
Κατοικίας	0,0	3.302,4	0,0	1.089,0	0,0	2.213,4	...	33,0%	...	67,0%
Κοινωνικού αποκλεισμού	69,0	23.118,1	0,0	12.346,0	69,0	10.772,1	0,0%	53,4%	100,0%	46,6%

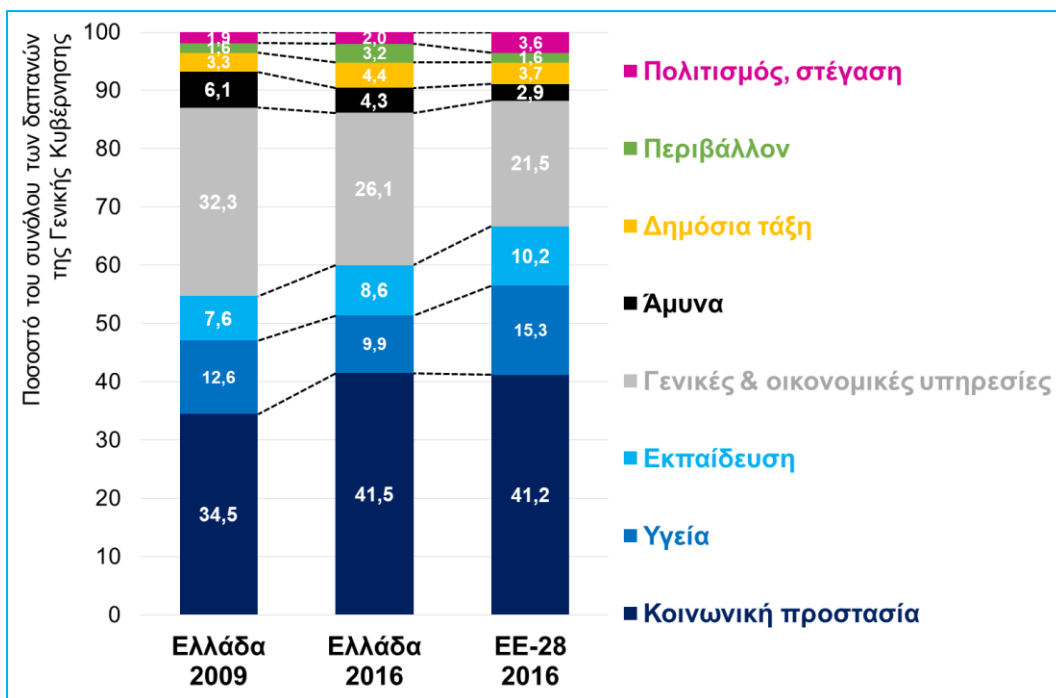
γ) Στις **οικονομικές υποθέσεις** (κυρίως δραστηριότητες του δημοσίου κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας), οι κυριότερες κατηγορίες είναι οι οικονομικές και εμπορικές δραστηριότητες και ό,τι έχει σχέση με την εργασία (0,4% στην Ελλάδα και 1,9% στην ΕΕ-28), οι δραστηριότητες πρωτογενούς παραγωγής-γεωργία, αλιεία, κλπ. (0,5% και στην Ελλάδα και την ΕΕ-28) οι δραστηριότητες ορυχείων, μεταποίησης και κατασκευών (0,2% και στην Ελλάδα και την ΕΕ-28) και, τέλος, οι δραστηριότητες μεταφορικών υποδομών (5,3% στην Ελλάδα και 4% στην ΕΕ-28). Η υστέρηση στον τομέα των οικονομικών/εμπορικών δραστηριοτήτων, καθώς και δραστηριοτήτων που άπτονται θέματα εργαζομένων, ίσως, οφείλεται στο έλλειμμα έμφασης που δίνει το κράτος στην προώθηση της ελληνικής οικονομίας και των ελληνικών επιχειρήσεων στο εξωτερικό για την προσέλκυση επενδύσεων από το εξωτερικό, καθώς και στις ελλειπείς κρατικές υποδομές στήριξης και προστασίας των εργαζομένων. Αντιθέτως, η μεγάλη έμφαση στις μεταφορικές υποδομές (7 στα 10 ευρώ των οικονομικών υποθέσεων κατευθύνονται σε αυτή την κατηγορία οικονομικής δραστηριότητας) αντανάκλα τη μεγαλύτερη σημασία των υποδομών (και της κατασκευαστικής δραστηριότητας, με ό,τι αυτό συνεπάγεται) για την οικονομία της χώρας σε σχέση με την ΕΕ-28, στο βαθμό που η χώρα μας βρίσκεται στα γεωγραφικά άκρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έχει ιδιαιτερότητες λόγω του περισσότερου σύνθετου ηπειρωτικού και νησιωτικού χαρακτήρα των μεταφορών. Στο θέμα της παραγωγικότητας των τομέων αυτών, δεν φαίνεται να υπάρχουν μεγάλες διαφορές από την υπόλοιπη ΕΕ-28.

δ) Στις δαπάνες για την **προστασία του περιβάλλοντος**, η χώρα μας αφιερώνει 3,2% των δαπανών του προϋπολογισμού έναντι μόνο 1,6% στην ΕΕ-28. Οι κύριες υποκατηγορίες που συμβάλλουν σε αυτό είναι η διαχείριση στερεών αποβλήτων (1,3% στην Ελλάδα έναντι 0,8% στην ΕΕ-28) και η διαχείριση ρύπων (1,5% στην Ελλάδα έναντι 0,2% στην ΕΕ-28), ενώ στην διαχείριση υγρών αποβλήτων ξεδεύουμε το ίδιο ποσοστό (0,3%) με την ΕΕ-28, και στην προστασία της βιοποικιλότητας και του φυσικού τοπίου υστερούμε (0% στην Ελλάδα, 0,2% στην ΕΕ-

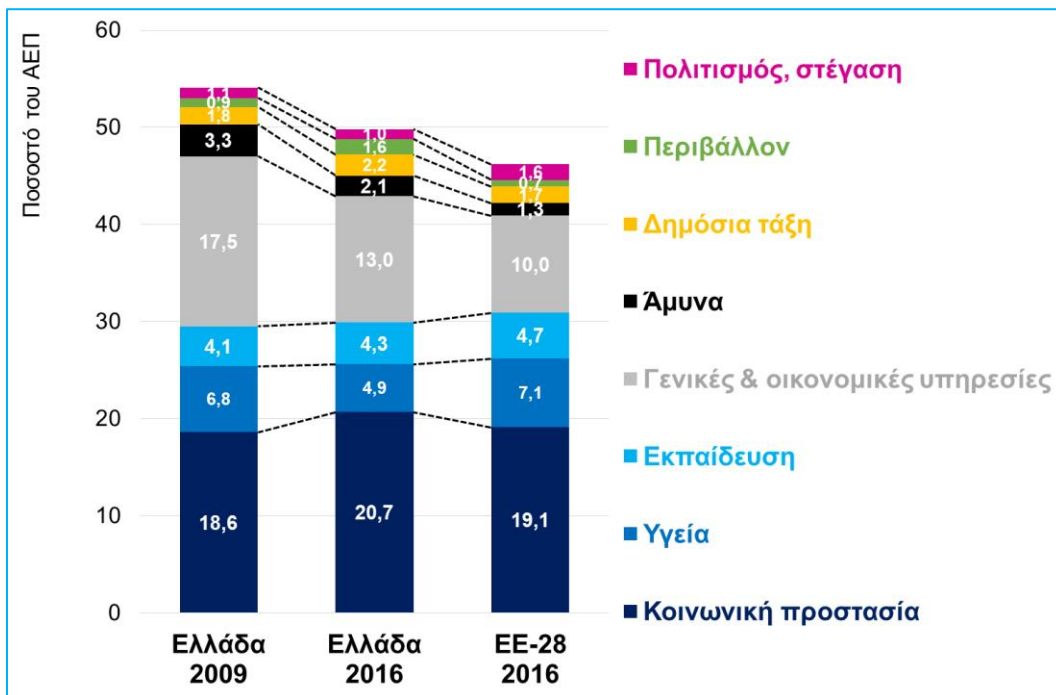
28). Η διαφορά στα στερεά απόβλητα μάλλον αντανάκλα την καθυστέρηση της χώρας μας στην υιοθέτηση σύγχρονων μεθόδων διαχείρισης σκουπιδιών (π.χ. καύση και παραγωγή ενέργειας, αντί ΧΥΤΑ/ΧΥΤΥ, δηλαδή χώρους υγειονομικής ταφής απορριμμάτων και υπολειμμάτων). Τέλος στη διαχείριση ρύπων, εικάζεται ότι οι πολύ μεγαλύτερες δαπάνες στην Ελλάδα σχετίζονται κατά πάσα πιθανότητα με την γενικότερη έλλειψη συμμόρφωσης στην περιβαλλοντική νομοθεσία, και ως εκ τούτου, με την ανάγκη μεγαλύτερων και πιο εκτεταμένων παρεμβάσεων για την επαναφορά του περιβάλλοντος στην προτέρα κατάσταση και, ενδεχομένως, σε μεγαλύτερες δαπάνες που κάνει η χώρα μας στον τομέα του περιβάλλοντος και, ιδίως, για τον έλεγχο και την πρόληψη των εκπομπών ρύπων στην ατμόσφαιρα και της έκχυσης των λυμάτων στη θάλασσα, τα ποτάμια, τις λίμνες, κλπ.), της μόλυνσης του εδάφους, κ.ο.κ.), καθώς μεγενθύνεται η οικονομική δραστηριότητα. Τα στοιχεία για τη συμμετοχή της μη μισθολογικής δαπάνης στο σύνολο, δείχνουν και στον τομέα αυτό ότι υστερούμε στη χρήση υλικοτεχνικής υποδομής (51,2% στην Ελλάδα έναντι 72,6% στην ΕΕ-28).

Η υστέρηση στον τομέα των οικονομικών/εμπορικών δραστηριοτήτων, καθώς και δραστηριοτήτων που άπτονται θέματα εργαζομένων, ίσως, οφείλεται στο έλλειμμα έμφασης που δίνει το κράτος στην προώθηση της ελληνικής οικονομίας και των ελληνικών επιχειρήσεων στο εξωτερικό για την προσέλκυση επενδύσεων από το εξωτερικό, καθώς και στις ελλειπείς κρατικές υποδομές στήριξης και προστασίας των εργαζομένων.

Δ03: Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης κατά κατηγορία ως % των συνολικών δαπανών και ως % του ΑΕΠ, 2016
(Eurostat, COFOG Database, 2016)

ε) Στις δαπάνες για **στεγαστικές ανάγκες του πληθυσμού και τοπικές υποδομές κοινής ωφέλειας**, η χώρα μας υστερεί στις υποκατηγορίες στέγασης και διαμόρφωσης κοινόχρηστων χώρων (0% στην Ελλάδα, 1% στην ΕΕ-28), στο φωτισμό των δρόμων υπάρχει ισοδυναμία, και η χώρα μας υπερτερεί στην παροχή νερού (0,4% στην Ελλάδα έναντι 0,2% στην ΕΕ-28), πιθανότατα καθώς ξοδεύονται μεγάλα ποσά για τη συντήρηση ενός

απνηχαιωμένου δικτύου ύδρευσης όπου κύριο χαρακτηριστικό είναι η σπατάλη υδάτινων πόρων. Όσον αφορά στην παραγωγικότητα της παροχής υπηρεσιών στον τομέα αυτό, στην παροχή νερού έχουμε υψηλότερη συμμετοχή μη μισθολογικών δαπανών (Ελλάδα 85,7%, ΕΕ-28 76,8%), προφανώς λόγω των αναγκών συντήρησης του απνηχαιωμένου δικτύου και τη συνεχή κατασκευή πρόχειρων έργων άρδευσης και ύδρευσης με περιορισμένη διάρκεια

ζωής, τεράστιες απώλειες νερού λόγω κατασκευαστικών λαθών, αλλά ίσως και λόγω μεγαλύτερης αξιοποίησης υδάτινων πόρων μέσω φραγμάτων, που χρησιμοποιούνται και για την ηλεκτροπαραγωγή. Στην άλλη μεγάλη κατηγορία, του φωτισμού των δρόμων, οι αριθμοί είναι καταγιστικοί! Ενώ στην Ελλάδα, το 51,3% της συνολικής δαπάνης είναι, ας πούμε, λάμπες (και συνεπώς το 48,7% μισθοί), στην ΕΕ-28 το αντίστοιχο ποσοστό είναι 93,8% λάμπες και 6,2% μισθοί! Υπάρχει, βεβαίως, και το παράδειγμα της Ιρλανδίας, όπου το 100% της σχετικά χαμηλής δαπάνης είναι οι μισθοί, καθώς το έργο της συντήρησης του φωτισμού των δρόμων έχει ανατεθεί στον ιδιωτικό τομέα. Η εταιρεία SSE Ireland συντηρεί 250.000 σημεία φωτισμού με ανάθεση από 25 φορές τοπικής αυτοδιοίκησης, χρησιμοποιώντας 120 υπαλλήλους σε 8 περιφερειακές εγκαταστάσεις.

Στο Υπουργείο Υγείας η μείωση του προσωπικού ανήλθε σε -17% από 94 χιλ. το 2012 σε 78 χιλ. το 2016. Πιθανώς, αυτό οφείλεται όχι μόνο στους χαμηλούς μισθούς, αλλά και στην πτώση των εισοδημάτων μετά την επιβολή περιορισμών, στην άσκηση του επαγγέλματος, όπως η πάταξη της φοροδιαφυγής, η επιβολή ανώτατων αμοιβών στις επισκέψεις σε ιατρεία, ο έλεγχος της συνταγογράφησης και η αντιμετώπιση, εν γένει, πολλών άλλων παθογενειών. Η κατάσταση αυτή οδήγησε σε μεγάλο κύμα μετανάστευσης ιατρικού προσωπικού στο εξωτερικό.

στ) Στις δαπάνες **υγείας**, στην Ελλάδα ξοδεύουμε το 9,9% του προϋπολογισμού μας έναντι 15,3% στην ΕΕ-28. Η διαφορά προέρχεται κυρίως από τις δαπάνες νοσοκομείων (5,7% στην Ελλάδα έναντι 7,2% στην ΕΕ-28) και εξωτερικών ιατρείων (1% στην Ελλάδα και 4,7% στην ΕΕ-28). Η διαφορά αυτή αθροιστικά στις δύο παραπάνω κατηγορίες (6,7% στην Ελλάδα και 11,9% στην ΕΕ-28), εάν θεωρήσουμε, παρακινδυνευμένα, ότι δεν υπάρχει σπατάλη στην ΕΕ-28, είναι τεράστια και, μάλλον, δεν συνάδει με την προσφορά προτύπων ανεκτού κόστους/ποιότητας υπηρεσιών υγείας στον πληθυσμό. Στις δαπάνες, τέλος, για φάρμακα, ιατρικά προϊόντα και ιατρικό εξοπλισμό ξοδεύουμε σχετικώς περισσότερα (3% στην Ελλάδα έναντι 2,2% στην ΕΕ-28). Η κατάσταση που απεικονίζεται στους παραπάνω αριθμούς είναι ενδεικτική του συστήματος υγείας, όπως έχει διαμορφωθεί λόγω της προσαρμογής των Μνημονίων. Σημειώνεται ότι το 2009, οι δαπάνες νοσοκομείων ανέρχονταν σε 7,6% των δαπανών, οι δαπάνες εξωτερικών ιατρείων σε 0,6%, και των φαρμάκων, ιατρικών προϊόντων και ιατρικού εξοπλισμού σε 4,1%. Η βελτίωση στα φάρμακα κλπ. από 4,1% το 2009 σε 3% το 2016, σε μεγάλο βαθμό, επιβαρύνει τις φαρμακευτικές εταιρίες (claw back και rebate), ιδίως εάν τα ποσοστά αυτά μετατραπούν σε ευρώ. Οι πολιτικές αυτές, αν και δικαιολογούνται για την περιστολή της σπατάλης, εν γένει προκαλούν ανεπιθύμητες μακροχρόνιες στρεβλώσεις στην παροχή φροντίδας, που θα μπορούσαν να αποφευχθούν υιοθετώντας, σταδιακά, εξορθολογιστικές αλλαγές στο σύστημα. Συνολικά, οι δαπάνες σε υγεία ανέρχονταν σε 12,6% το 2009 και σε 9,9% το 2016. Σε απόλυτα μεγέθη, σε Ευρώ δηλαδή, σήμερα ξοδεύουμε στην υγεία €8,5 δισ., όταν το 2009 ξοδεύαμε €16,1 δισ., δηλαδή τα διπλάσια περίπου! Παρά την ανωτέρω μεγάλη εξοικονόμηση πόρων, πάντως, χρησιμοποιούμε περισσότερα αναλώσιμα από μισθούς, απ' ότι συμβαίνει στην Ευρώπη (41,6% στην Ελλάδα έναντι 39,3% στην ΕΕ-28, χωρίς να είναι δυνατή μια πιο λεπτομερής ανάλυση μεταξύ νοσοκομείων, εξωτερικών ιατρείων και φαρμάκων, κλπ.). Αυτό, όμως, παραβλέπει το γεγονός ότι η συμμετοχή των αναλώσιμων στις λειτουργικές δαπάνες υγείας το 2009 ήταν στο 55,5% στην Ελλάδα

και μόλις 37,5% στην ΕΕ-28, ένδειξη της τεράστιας σπατάλης την εποχή της αστακομακαρονάδας! Έκτοτε, το 55,5% έχει γίνει 41,6%, εξού και οι παρατηρούμενες ελλείψεις στα νοσοκομεία, όπου λείπουν από γάζες μέχρι σεντόνια και πάπιες! Σε ευρώ, ενώ το 2009 ξοδεύαμε €4,9 δισ. σε αναλώσιμα, το 2016 η δαπάνη αυτή έχει περιορισθεί σε €1,8 δισ. Ακόμη, όμως, σε ποσοστιαία βάση, χρησιμοποιούμε περισσότερο αναλώσιμα από μισθούς! Στο τελευταίο, όμως, και γενικότερα στην υποβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, έχει συμβάλλει και η υποστελέχωση των νοσοκομείων. Έγινε όντως τεράστια προσπάθεια να μειωθούν τα αναλώσιμα (ποιος δεν θυμάται τα «κουβανέζικα»), αλλά ταυτόχρονα φαίνεται να μειώθηκε και το ιατρικό προσωπικό στα νοσοκομεία. Στο Υπουργείο Υγείας, για παράδειγμα, η μείωση του προσωπικού ανήλθε σε -17% από 94 χιλ. το 2012 σε 78 χιλ. το 2016. Πιθανώς, αυτό οφείλεται όχι μόνο στους χαμηλούς μισθούς, αλλά και στην πτώση των εισοδημάτων μετά την επιβολή περιορισμών, στην άσκηση του επαγγέλματος, όπως η πάταξη της φοροδιαφυγής, η επιβολή ανώτατων αμοιβών στις επισκέψεις σε ιατρεία, ο έλεγχος της συνταγογράφησης και η αντιμετώπιση, εν γένει, πολλών άλλων παθογενειών. Η κατάσταση αυτή οδήγησε σε μεγάλο κύμα μετανάστευσης ιατρικού προσωπικού στο εξωτερικό. Με βάση στοιχεία για το σύνολο της υγείας (ιδιωτικό και δημόσιο τομέα), ενώ οι ετήσιες αμοιβές ανά απασχολούμενο στην αρχή της κρίσης ήταν περίπου €24000, και στην Ελλάδα και την ΕΕ-28, σήμερα (2016) οι αμοιβές στην Ελλάδα είναι €17.000 (-29%) και στην ΕΕ-28 €27.000 (+13%). Σημειώνεται, επίσης, ότι στον προϋπολογισμό για την Υγεία, ενώ το 2009 ξοδεύαμε €3,9 δισ. σε μισθούς, το 2016 η δαπάνη αυτή έχει περιορισθεί σε €2,6 δισ.

ζ) Στον **πολιτισμό και την αναψυχή** ξοδεύουμε λιγότερα από την υπόλοιπη Ευρώπη (1,5% στην Ελλάδα έναντι 2,2% στην ΕΕ-28). Και ενώ στην άθληση και την αναψυχή είμαστε στο ίδιο επίπεδο (0,7% και στην Ελλάδα και την ΕΕ-28), στον πολιτισμό, την ραδιοφωνία/τηλεόραση και τη θρησκεία και λοιπές υπηρεσίες υπολειπόμεθα σε δαπάνες, προφανώς, καθώς δαπάνες αυτού του είδους είναι

περισσότερο ελαστικές σε περικοπές, αν και είναι αμφίβολο ότι, ακόμη και με αυτά τα μεγέθη, δεν υπάρχουν περιθώρια για περιορισμό της σπατάλης, που στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες φαίνεται να είναι εκτεταμένη. Όσον αφορά στη σχέση μη μισθολογικών δαπανών προς το σύνολο των δαπανών, φαίνεται συνολικά να έχουμε πολύ μικρότερες μη μισθολογικές δαπάνες (29% στην Ελλάδα έναντι 51,9% στην ΕΕ-28). Και πάλι, αναδεικνύεται το έλλειμμα υλικοτεχνικής υποδομής, που ενδεχομένως να υποκρύπτει χαμηλή παραγωγικότητα ή ποιότητα υπηρεσιών.

Ενώ στην άθληση και την αναψυχή είμαστε στο ίδιο επίπεδο (0,7% και στην Ελλάδα και την ΕΕ-28), στον πολιτισμό, την ραδιοφωνία/τηλεόραση και τη θρησκεία και λοιπές υπηρεσίες υπολειπόμεθα σε δαπάνες, προφανώς, καθώς δαπάνες αυτού του είδους είναι περισσότερο ελαστικές σε περικοπές, αν και είναι αμφίβολο ότι, ακόμη και με αυτά τα μεγέθη, δεν υπάρχουν περιθώρια για περιορισμό της σπατάλης, που στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες φαίνεται να είναι εκτεταμένη.

η) Στην **εκπαίδευση**, ξοδεύουμε μικρότερο ποσοστό του προϋπολογισμού μας (8,6% στην Ελλάδα έναντι 10,2% στην ΕΕ-28), και στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση (2,7% στην Ελλάδα έναντι 3,2% στην ΕΕ-28) και τη τριτοβάθμια εκπαίδευση (2,6% στην Ελλάδα έναντι 4% στην ΕΕ-28), με μόνη εξαίρεση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση όπου ξοδεύουμε περισσότερα (1,7% στην Ελλάδα έναντι 1,5% στην ΕΕ-28). Όσον αφορά στη στήριξη με υλικοτεχνική υποδομή της εκπαιδευτικής διαδικασίας, ενώ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν φαίνεται να

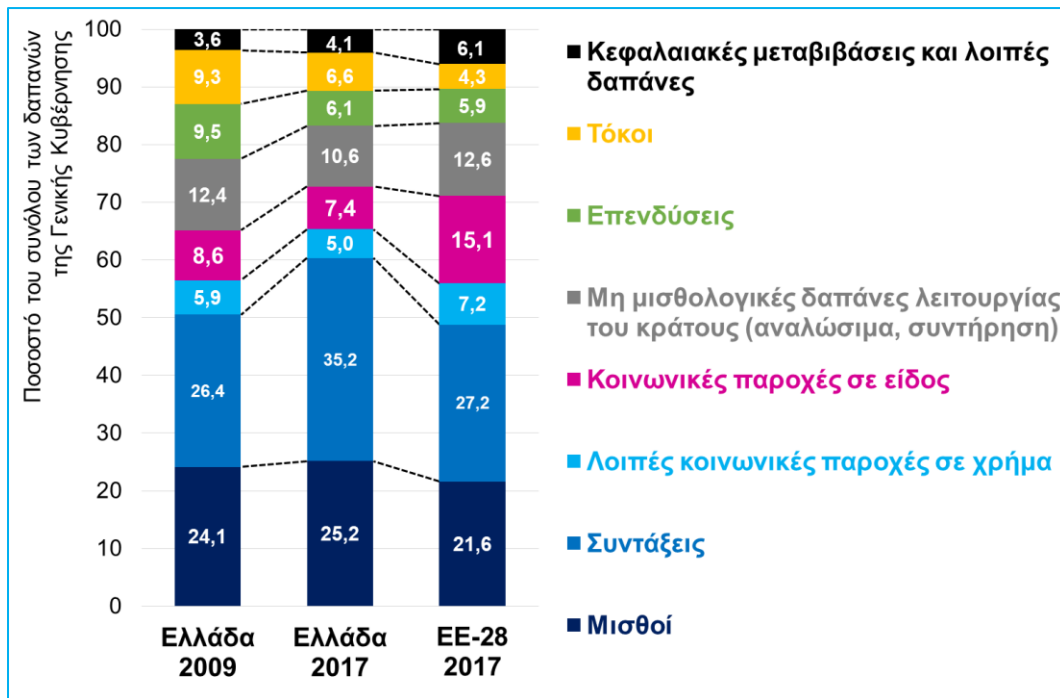

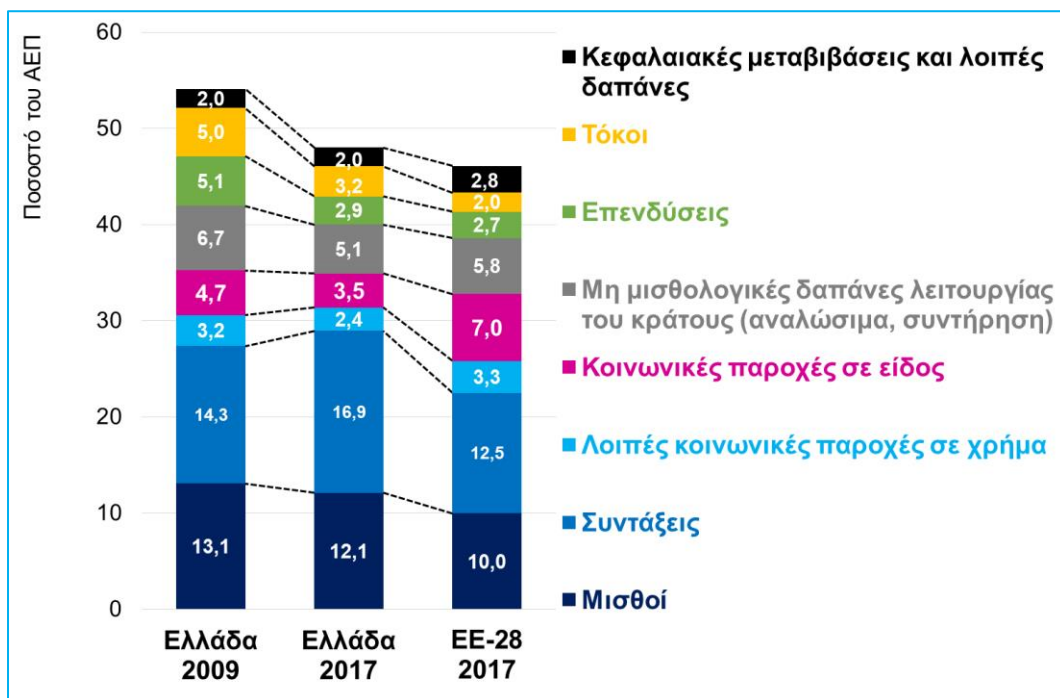
υπάρχουν διαφορές (με το ποσοστό μη μισθολογικών δαπανών στο σύνολο να ανέρχεται σε 28% στην Ελλάδα έναντι 27% στην ΕΕ-28), στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το ελληνικό σχολείο φαίνεται να στηρίζεται περισσότερο στο έμψυχο υλικό, παρά σε εργαστήρια, σε υπολογιστές και σε λοιπό τεχνολογικό εξοπλισμό, που χαρακτηρίζει την παροχή σύγχρονων υπηρεσιών εκπαίδευσης στην εποχή μας. Έτσι, στην προσχολική και πρωτοβάθμια εκπαίδευση, το ποσοστό αναλωσίμων στο σύνολο είναι μόλις 1,5% στην Ελλάδα έναντι 16,3% στην ΕΕ-28, και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση μόλις 0,1% έναντι 15,7% στην ΕΕ-28. Δεν είναι, λοιπόν, να απορεί κανείς γιατί οι μαθητές (15ρηδες) σκοράρουν στην Ελλάδα χαμηλά στους δείκτες [PISA](#), που αξιολογούν τη γνώση βασικών εννοιών στα μαθηματικά και τη γλώσσα.

Όσον αφορά στη στήριξη με υλικοτεχνική υποδομή της εκπαιδευτικής διαδικασίας, ενώ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν φαίνεται να υπάρχουν διαφορές (με το ποσοστό μη μισθολογικών δαπανών στο σύνολο να ανέρχεται σε 28% στην Ελλάδα έναντι 27% στην ΕΕ-28), στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το ελληνικό σχολείο φαίνεται να στηρίζεται περισσότερο στο έμψυχο υλικό, παρά σε εργαστήρια, σε υπολογιστές και σε λοιπό τεχνολογικό εξοπλισμό, που χαρακτηρίζει την παροχή σύγχρονων υπηρεσιών εκπαίδευσης στην εποχή μας.

θ) Τέλος, στην **κοινωνική προστασία**, ξοδεύουμε κάτι παραπάνω (41,5% στην Ελλάδα έναντι 41,2% στην ΕΕ-28). Στις συντάξεις γήρατος και χηρείας ξοδεύουμε πολλά παραπάνω (32% στην Ελλάδα έναντι 22% στην ΕΕ-28 στις συντάξεις γήρατος, και 3,5% στην Ελλάδα έναντι 2,9% στην ΕΕ-28 στις συντάξεις χηρείας), και πολύ λιγότερα σε παροχές ασθενείας και αναπηρίας (3,0% στην Ελλάδα έναντι 5,9% στην ΕΕ-28), σε οικογενειακά επιδόματα (1,3% στην Ελλάδα έναντι 3,8% στην ΕΕ-28), σε επιδόματα ανεργίας (1,0% στην Ελλάδα έναντι 2,8% στην ΕΕ-28), σε επιδόματα στέγασης (0% στην Ελλάδα έναντι 1,1% στην ΕΕ-28) και σε επιδόματα κοινωνικού αποκλεισμού (0,4% στην Ελλάδα έναντι 2,0% στην ΕΕ-28). Η προσπάθεια αναδιάρθρωσης που επιχειρείται τα τελευταία χρόνια, ώστε η χώρα να ξεφύγει από ένα σύστημα κοινωνικής πολιτικής που δίνει συντάξεις ως μη στοχευμένη κοινωνική παροχή γιατί δεν έχει αναπτύξει διαφορετικές πολιτικές, όπως είναι το υπό εκκώλυση Εισόδημα Κοινωνικής Αλληλεγγύης, φαίνεται να μην έχει ακόμη αποφέρει ουσιαστικό αποτέλεσμα, εάν και είμαστε προς τη σωστή κατεύθυνση. Όσον αφορά στις δαπάνες λειτουργίας των δομών που παρέχουν την κοινωνική προστασία και τη διάκριση μεταξύ μισθών και αναλωσίμων, προκύπτει ότι, σε γενικές γραμμές, ξοδεύουμε περισσότερα αναλώσιμα από μισθούς, με αποτέλεσμα το ποσοστό αναλωσίμων στο σύνολο των λειτουργικών δαπανών να διαμορφώνεται σε 45,7% στην Ελλάδα έναντι 39,5% στην ΕΕ-28. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η κατανομή του ποσοστού αυτού στις διάφορες δομές που ασχολούνται με παροχές ασθενείας και αναπηρίας, συντάξεις, οικογενειακά επιδόματα, επιδόματα ανεργίας, κλπ. Οι μισθοί είναι μεγαλύτεροι από τα αναλώσιμα στην Ελλάδα απ' ότι στην ΕΕ-28 στις δομές συντάξεων θανάτου/χηρείας και παροχών επιδομάτων ανεργίας, και πολύ μικρότεροι από τα αναλώσιμα στις δομές που παρέχουν οικογενειακά επιδόματα. Αυτά τα ευρήματα μάλλον οφείλονται στην μεγαλύτερη γραφειοκρατία που απαιτείται στην Ελλάδα για τη διαχείριση των συντάξεων και των επιδομάτων ανεργίας (μικρότερη μηχανοργάνωση) και τη μεγαλύτερη εξάρτηση από αναλώσιμα όσον αφορά στην παροχή φροντίδας σε οικογένειες και παιδιά ευπαθών ομάδων σε είδος

Δ04: Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης κατά είδος ως % των συνολικών δαπανών και ως % του ΑΕΠ, 2017
(Eurostat, COFOG Database, 2016, AMECO και Υπουργείο Οικονομικών, 2017)

(σχολικά γεύματα, βοήθεια στο σπίτι, κ.ο.κ.), ενώ στην Ευρώπη οι παροχές οικογενειακών επιδομάτων, ενδεχομένως, να παίρνουν περισσότερο τη μορφή παροχών σε χρήμα.

Η διάρθρωση των δαπανών συγκριτικά στην Ελλάδα και την ΕΕ-28 αναδεικνύει την ανάγκη βελτίωσης της παραγωγικότητας του κρατικού μηχανισμού με την εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων διοίκησης και

τεχνολογιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, ώστε να μειωθεί η δαπάνη λειτουργίας του δημοσίου και, ταυτόχρονα, να αυξηθεί η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Βλέπουμε για παράδειγμα και από σχετικές έρευνες που διεξάγει ο ΣΕΒ, πόσο καλύτερα αξιολογούνται από τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, ηλεκτρονικές υπηρεσίες όπως το ΓΕΜΗ (www.businessportal.gr) ή η ΕΡΓΑΝΗ (www.eservices.yeka.gr), έναντι των συμβατικών

δημόσιων υπηρεσιών. Αν επεκτείνονταν τέτοιες εφαρμογές σε όλο το φάσμα της διεπαφής των πολιτών με τη δημόσια διοίκηση, και καλύτερες υπηρεσίες θα είχαμε και θα μπορούσαν να μειωθούν και οι φόροι και οι εισφορές που κρατούν όμηρο την ελληνική επιχειρηματικότητα. Θα ωφελούνταν έτσι οι ιδιωτικές επενδύσεις και η απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα, που παράγει μόνιμες θέσεις εργασίας κατά κανόνα υψηλότερων δεξιοτήτων και εισοδημάτων, ώστε να μειωθεί η ανεργία, αλλά και η μετανάστευση των νέων στο εξωτερικό.

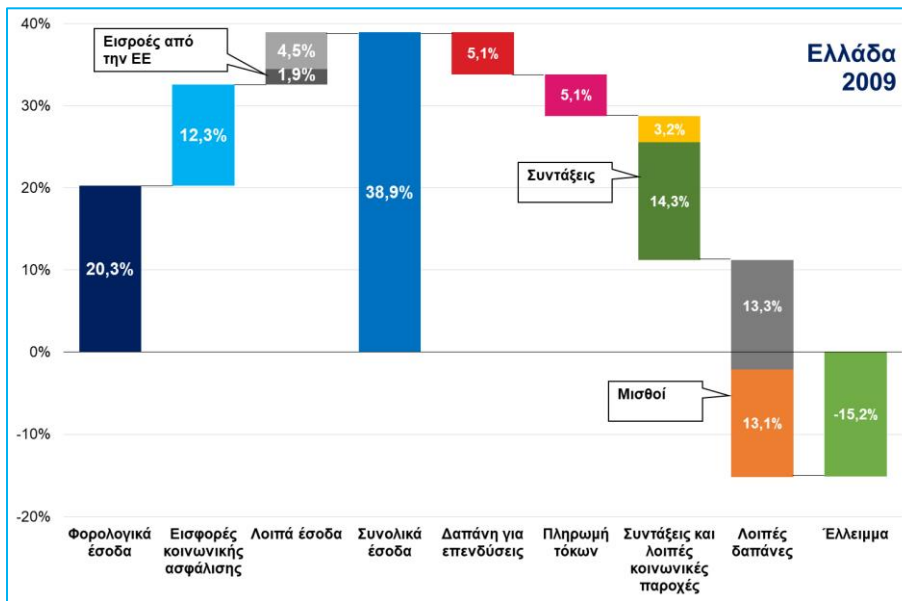
Χωρίς την αύξηση της παραγωγικότητας στο δημόσιο τομέα, δεν είναι εύκολο να αντιστραφεί σε μόνιμη βάση η συρρίκνωση των δαπανών σε τομείς, όπως πχ. στην υγεία και την παιδεία, αλλά και σε άλλους τομείς. Γενικότερα, εάν περικόπτονται οι δαπάνες χωρίς να βελτιώνεται η παραγωγικότητα, τότε απλώς χειροτερεύει η ποιότητα των παρεχόμενων δημοσίων αγαθών, καθώς περικόπτονται τα αναλώσιμα και οι δαπάνες συντήρησης. Και αυτό δυστυχώς, το διαπιστώνουμε όλοι μας από την κατάσταση στην οποία βρίσκονται τα νοσοκομεία, τα σχολεία, οι εφορίες, τα δικαστήρια, και όλα εν γένει τα δημόσια κτίρια, οι υποδομές, οι συγκοινωνίες με τα ασυντήρητα λεωφορεία, η αστυνομία και η πυροσβεστική με τα απαρχαιωμένα συστήματα και μέσα δίωξης του εγκλήματος και κατάσβεσης πυρκαγιών, κ.ο.κ.

Χωρίς την αύξηση της παραγωγικότητας στο δημόσιο τομέα, δεν είναι εύκολο να αντιστραφεί σε μόνιμη βάση η συρρίκνωση των δαπανών σε τομείς, όπως πχ. στην υγεία και την παιδεία, αλλά και σε άλλους τομείς. Γενικότερα, εάν περικόπτονται οι δαπάνες χωρίς να βελτιώνεται η παραγωγικότητα, τότε απλώς χειροτερεύει η ποιότητα των παρεχόμενων δημοσίων αγαθών, καθώς περικόπτονται τα αναλώσιμα και οι δαπάνες συντήρησης. Και αυτό δυστυχώς, το διαπιστώνουμε όλοι μας από την κατάσταση στην οποία βρίσκονται τα νοσοκομεία, τα σχολεία, οι εφορίες, τα δικαστήρια, και όλα εν γένει τα δημόσια κτίρια, οι υποδομές, οι συγκοινωνίες με τα ασυντήρητα λεωφορεία, η αστυνομία και η πυροσβεστική με τα απαρχαιωμένα συστήματα και μέσα δίωξης του εγκλήματος και κατάσβεσης πυρκαγιών, κ.ο.κ.

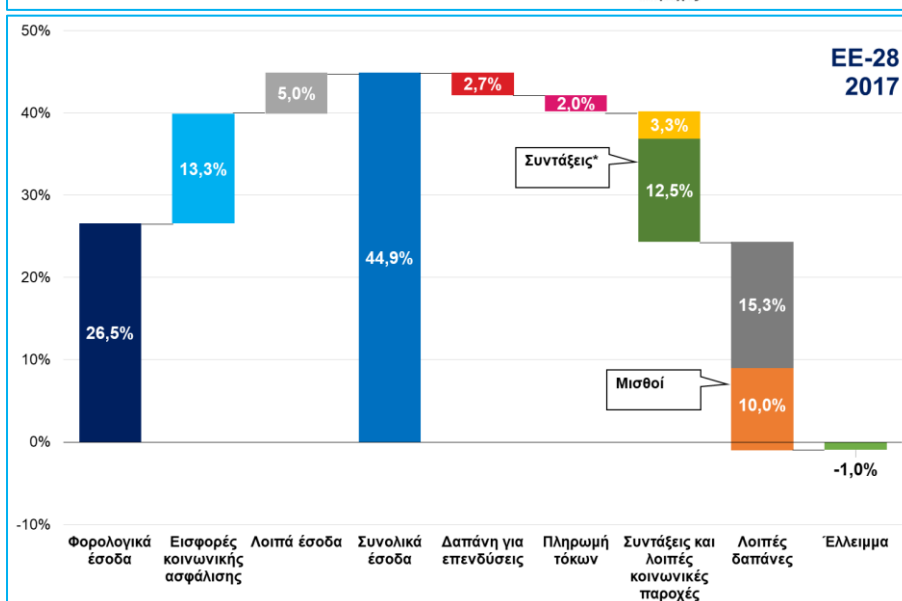
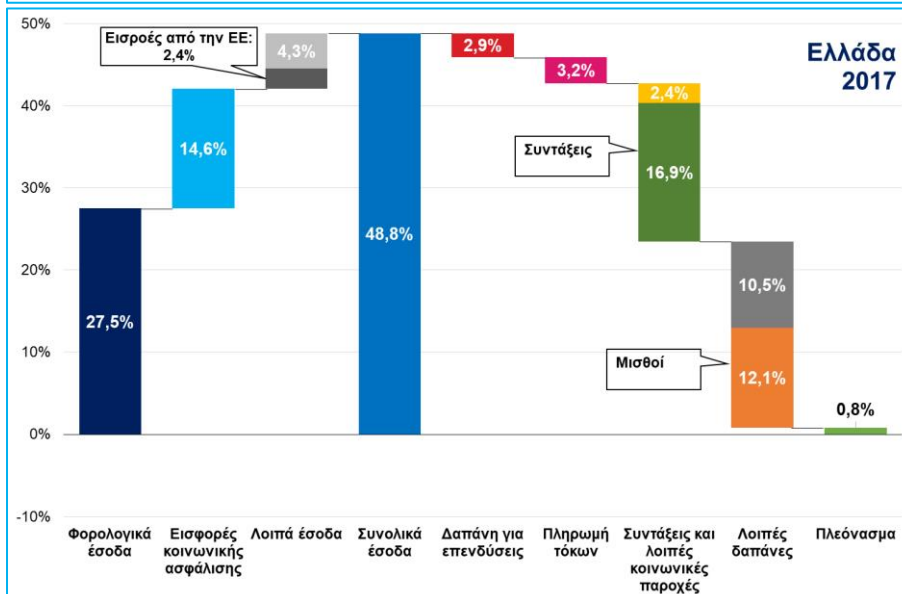
Επίσης, τίθεται θέμα εξορθολογισμού, κοινωνικής δικαιοσύνης και κινήτρων για εργασία και αποταμίευση. Είναι κοινωνικά άδικο και διαχειριστικά απαράδεκτο το κράτος να προσφέρει χαμηλής ποιότητας υπηρεσίες στο κοινωνικό σύνολο, επειδή του λείπουν πόροι, και να μην κάνει τίποτα για να αυξήσει την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του.

Στην Ελλάδα του 2016, τα αναλώσιμα (μη μισθολογικές δαπάνες για τη λειτουργία του δημοσίου) αντιπροσωπεύουν το 28% των συνολικών δαπανών λειτουργίας των κρατικών υπηρεσιών, από 34% το 2009. Στην ΕΕ-28, όμως, η σχέση αυτή ανέρχεται το 2016 σε 37%. Η μείωση της συμμετοχής των μισθών στο συνολικό κόστος λειτουργίας του δημοσίου στη διάρκεια των μνημονίων αντανάκλα το μίγμα πολιτικής που ακολουθήθηκε (οριζόντιες περικοπές δαπανών), που έδινε μεγαλύτερη προτεραιότητα στην μείωση των μη μισθολογικών δαπανών παρά στη μείωση της μισθοδοσίας, καθώς τα δύο μεγέθη άρχισαν να συμπιέζονται λόγω της πολιτικής αποκλιμάκωσης των

Δ05: Έσοδα, δαπάνες και ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ, 2017
(AMECO και Υπουργείο Οικονομικών, 2017)

ελλειμμάτων του δημοσίου τομέα. Αυτό που γινόταν δηλαδή ήταν οι περικοπές να μην επηρεάζουν, κατά το δυνατόν, το ανθρώπινο δυναμικό και τις θέσεις εργασίας, σε βάρος πάντα των δαπανών που αυξάνουν την παραγωγικότητα των υπαλλήλων και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Το αποτέλεσμα αυτής της ανισορροπίας είναι να υπάρχει πληθώρα προσωπικού στο δημόσιο, αλλά να μην συντηρούνται οι κρατικές υποδομές, καθώς λείπουν τα αναλώσιμα.

Η πολιτική αυτή δεν μπορεί να συνεχισθεί. Αργά ή γρήγορα οι πιέσεις θα γίνουν αφόρητες (δεν θα μπορούν να λειτουργήσουν τα νοσοκομεία, τα σχολεία, οι δημόσιες υπηρεσίες, κ.ο.κ.). Στο σημείο αυτό, οι δαπάνες θα αρχίσουν να αυξάνονται και να θέτουν σε κίνδυνο τη δημοσιονομική πειθαρχία που έχει επιτευχθεί «δια πυρός και σιδήρου» τα προηγούμενα χρόνια. Για να μην συμβεί το τελευταίο, πρέπει να αυξηθεί η παραγωγικότητα του δημόσιου τομέα, εκτός και εάν αυξηθούν τα φορολογικά έσοδα τα οποία, όμως, είναι ήδη σε απαγορευτικά υψηλό επίπεδο. Οποιαδήποτε προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση δεν μπορεί να στηρίζεται σε αύξηση των φορολογικών συντελεστών, που βρίσκονται ήδη σε πολύ υψηλό επίπεδο, θέτοντας περιορισμούς στην αύξηση της νόμιμης οικονομικής δραστηριότητας. Αντιθέτως, πρέπει να στηρίζεται σε αύξηση των εσόδων από την επέκταση της φορολογικής βάσης, στη βάση ισχυρότερης ανάπτυξης και μεγαλύτερης πάταξης της φοροδιαφυγής. Και η προσπάθεια θα πρέπει να είναι ακόμη μεγαλύτερη εάν μειωθούν και οι φορολογικοί συντελεστές, που είναι σήμερα το υπ' αριθμόν ένα ζητούμενο για να έρθουν οι επενδύσεις και η ανάπτυξη.

Τίθεται θέμα εξορθολογισμού, κοινωνικής δικαιοσύνης και κινήτρων για εργασία και αποταμίευση. Είναι κοινωνικά άδικο και διαχειριστικά απαράδεκτο το κράτος να προσφέρει χαμηλής ποιότητας υπηρεσίες στο κοινωνικό σύνολο, επειδή του λείπουν πόροι, και να μην κάνει τίποτα για να αυξήσει την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του.

Οικονομικές εξελίξεις

Μεταποίηση: Ανοδικά συνέχισε να κινείται ο κύκλος εργασιών στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών τον Αύγουστο του 2018 (+4,9%, επιπλέον αύξησης +8% τον Αύγουστο του 2017) για 8^ο συνεχόμενο μήνα. Η αύξηση προήλθε κυρίως από την εξωτερική αγορά (+8,9%), ενώ και στην εσωτερική αγορά οι πωλήσεις κινήθηκαν θετικά (+3,3%, Δ06). Σημειώνεται, ωστόσο, ότι η παραγωγή στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών υποχώρησε κατά -0,7% τον Αύγουστο του 2018 (έναντι αύξησης +6,4% τον Αύγουστο του 2017), ακολουθώντας τις τάσεις σε παγκόσμιο επίπεδο. Παράλληλα, οι επιχειρηματικές προσδοκίες στη βιομηχανία υποχώρησαν τον Σεπτέμβριο του 2018, αν και τα ισοζύγια θετικών – αρνητικών εκτιμήσεων αναφορικά με την εξέλιξη της παραγωγής και της απασχόλησης παραμένουν σε θετικό έδαφος. Την ίδια ώρα, ο Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών (PMI) στη μεταποίηση καταγράφει σχετική σταθερότητα (στις 53,6 μονάδες τον Σεπτέμβριο του 2018, από 53,9 τον προηγούμενο μήνα), κινούμενος σε επίπεδο πάνω από το όριο των 50 μονάδων για 16ο συνεχόμενο μήνα, αλλά σε επίπεδο χαμηλότερο σε σύγκριση με τις

Δ06: Δείκτης κύκλου εργασιών στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών (ΕΛΣΤΑΤ, Αυγ. 2018)

αρχές του 2018 (56,1 μονάδες τον Φεβρουάριο του 2018). Οι τάσεις αυτές ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά τις πωλήσεις της μεταποίησης πλην πετρελαιοειδών το επόμενο διάστημα.

Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Αυγ 2018, ο κύκλος εργασιών στους περισσότερους κλάδους της μεταποίησης καταγράφει θετικές μεταβολές, ιδίως στα βασικά μέταλλα (+19,8%), τα φάρμακα (+13,6%) και τον κλάδο παραγωγής χαρτιού και προϊόντων από

	Αύγουστος		Ιαν – Αυγ	
	2017	2018	2017	2018
Γενικός δείκτης	6,5%	20,5%	15,7%	11,8%
Ορυχεία	14,8%	9,9%	23,5%	6,6%
Μεταποίηση	6,4%	20,6%	15,6%	11,9%
Πετρελαιοειδή	4,0%	45,2%	36,2%	22,4%
Μεταποίηση χωρίς πετρελαιοειδή	8,0%	4,9%	5,6%	5,4%
Τρόφιμα	-0,1%	2,0%	0,9%	0,1%
Ποτά	3,9%	2,3%	0,8%	4,7%
Καπνός	-1,4%	25,3%	-9,4%	3,3%
Κλωστοϋφαντουργικές ύλες	26,0%	-5,3%	6,9%	0,8%
Είδη ένδυσης	-7,7%	-2,9%	-4,5%	0,3%
Δέρματα - είδη υπόδησης	43,0%	-22,9%	-3,7%	-10,6%
Ξύλο και φελλός	24,0%	4,8%	6,3%	8,2%
Χαρτί και προϊόντα από χαρτί	9,9%	7,6%	0,8%	12,8%
Εκτυπώσεις	-20,5%	13,1%	-13,1%	-3,3%
Χημικά προϊόντα	15,3%	11,8%	2,8%	6,4%
Φάρμακα	28,2%	15,7%	7,6%	13,6%
Πλαστικά	5,7%	4,1%	3,9%	-0,5%
Μη μεταλλικά ορυκτά	5,5%	-3,8%	4,7%	-0,8%
Βασικά μέταλλα	34,7%	12,5%	24,1%	19,8%
Μεταλλικά προϊόντα	4,0%	-3,3%	7,5%	1,0%
Ηλεκτρονικοί υπολογιστές	-7,1%	38,0%	13,5%	8,2%
Ηλεκτρολογικός εξοπλισμός	15,6%	-14,9%	12,9%	-2,3%
Μηχανήματα και είδη εξοπλισμού	-8,5%	2,1%	1,2%	3,5%
Μηχανοκίνητα οχήματα	17,8%	16,7%	78,4%	-14,5%
Λοιπός εξοπλισμός μεταφορών	-34,5%	-4,1%	-30,7%	-7,7%
Έπιπλα	-0,5%	17,0%	-1,5%	17,0%
Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες	24,2%	-0,8%	3,8%	1,7%
Επισκευή και εγκατάσταση μηχανημάτων	-12,1%	-3,1%	17,2%	-8,3%

Δ07: Μεταβολή κύκλου εργασιών στη βιομηχανία (ΕΛΣΤΑΤ, Ιουλ. 2018)

χαρτί (+12,8%) ενώ στον κλάδο τροφίμων εμφανίζεται οριακή αύξηση (+0,1%). Κατά το ίδιο διάστημα, ο γενικός δείκτης κύκλου εργασιών στη βιομηχανία (περιλαμβανομένων των ορυχείων και του κλάδου διύλισης πετρελαίου) ενισχύθηκε κατά +11,8%, με τον κλάδο των πετρελαιοειδών (+45,2%) να συμβάλει κατά το μεγαλύτερο μέρος σε αυτή την αύξηση λόγω της ανόδου των τιμών (**Δ07**).

Ισοζύγιο πληρωμών: Οι εξαγωγές αγαθών πλην καυσίμων και πλοίων συνέχισαν να κινούνται ανοδικά τον Αύγουστο του 2018, παρουσιάζοντας αύξηση +16,2%, ενώ οι αντίστοιχες εισαγωγές αυξήθηκαν κατά +11,4%. Ωστόσο, το εμπορικό έλλειμμα πλην καυσίμων και πλοίων διογκώθηκε κατά €56εκατ. καθώς σε απόλυτα μεγέθη η αύξηση των εισαγωγών ήταν μεγαλύτερη. Την ίδια ώρα, οι εισπράξεις από υπηρεσίες αυξήθηκαν κατά +1,8%, κυρίως λόγω της ανόδου του τουρισμού (+1,4% οι εισπράξεις και +4,8% οι αφίξεις) και της καλής πορείας των εισπράξεων από μεταφορές (+11,7%), ενώ οι εισπράξεις από λοιπές υπηρεσίες μειώθηκαν κατά -16%.

Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Αυγ 2018, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαίων εμφάνισε έλλειμμα -€629,9 εκατ., έναντι πλεονάσματος +€321,8 εκατ. το αντίστοιχο διάστημα το 2017, κυρίως λόγω της διεύρυνσης του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών κατά €961 εκατ. ευρώ, ως αποτέλεσμα της ανόδου των τιμών του πετρελαίου.

Αυξημένο, παράλληλα, ήταν και το έλλειμμα του ισοζυγίου αγαθών χωρίς καύσιμα, αν και οι σχετικές εξαγωγές αυξήθηκαν με ρυθμό +14,4% (13,4% σε σταθερές τιμές).

Τέλος, το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών αυξήθηκε κατά +€754 εκατ., με τις αφίξεις και τις τουριστικές εισπράξεις να αυξάνονται κατά +11,6% και +11,1% αντίστοιχα (**Δ08**).

Εκτέλεση κρατικού προϋπολογισμού: Σύμφωνα με τα οριστικά στοιχεία εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού Σεπτεμβρίου 2018, τα καθαρά έσοδα στο 9μηνο 2018 ανήλθαν σε €35,65 δισ. έναντι €34,76 δισ. πέρυσι και στόχου €34,34 δισ. Η αύξηση αυτή επιτεύχθηκε παρόλο που τα έσοδα από άμεσους φόρους ανήλθαν στο 9μηνο 2018 σε €8,85 δισ., μειωμένα από τα €8,97 δισ. της περυσινής επίδοσης. Η υστέρηση κατά το το σχετικό δελτίο του υπουργείου οφείλεται τόσο στην υστέρηση εσόδων από φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων λόγω υστέρησης καταβολής παρακρατούμενων φόρων από τον ΕΦΚΑ όσο και, για το φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων, λόγω παράτασης της προθεσμίας υποβολής που είχε δωθεί. Για το μήνα Σεπτέμβριο όμως, πλέον τα έσοδα από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων ξεπέρασαν τα επίπεδα του 2017 (€665 εκατ. έναντι €529 εκατ.) ενώ για τα φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων η υστέρηση παρέμεινε (€841 εκατ. έναντι €1,02 δισ. πέρυσι).

(€ εκατ.)	Ιαν - Αυγ		%Δ	Αύγουστος		%Δ
	2017	2018		2017	2018	
Ισοζύγιο αγαθών	-12.370,2	-13.331,4	7,8%	-1.677,6	-1.695,9	1,1%
Εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία	12.908,9	14.559,6	12,8%	1.410,4	1.639,3	16,2%
Εξαγωγές καυσίμων	5.077,2	6.524,8	28,5%	531,1	848,1	59,7%
Εισαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία	22.426,6	24.497,0	9,2%	2.502,9	2.787,8	11,4%
Εισαγωγές καυσίμων	7.778,9	9.785,1	25,8%	1.110,5	1.422,0	28,1%
Εισαγωγές πλοίων	240,0	438,5	82,7%	15,8	25,4	60,8%
Εισπράξεις από υπηρεσίες	19.482,7	21.310,4	9,4%	4.755,3	4.839,6	1,8%
Τουρισμός	10.586,9	11.764,2	11,1%	3.552,7	3.603,6	1,4%
Μεταφορές	5.867,9	6.682,0	13,9%	814,2	909,7	11,7%
Άλλες υπηρεσίες	3.027,8	2.864,2	-5,4%	388,4	326,3	-16,0%
Εισροές από ΕΕ	1.168,3	1.145,9	-1,9%	34,5	97,4	182,4%
Τρέχουσες	743,4	844,0	13,5%	33,9	31,3	-7,7%
Κεφαλαιακές	425,0	301,9	-28,9%	0,6	66,1	11508,4%
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών*	321,8	-625,9	-294,5%	1.828,2	1.655,7	-9,4%

Δ08: Βασικά μεγέθη ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (Τράπεζα της Ελλάδος, Αυγ. 2018)

* Περιλαμβάνονται οι κεφαλαιακές μεταβιβάσεις

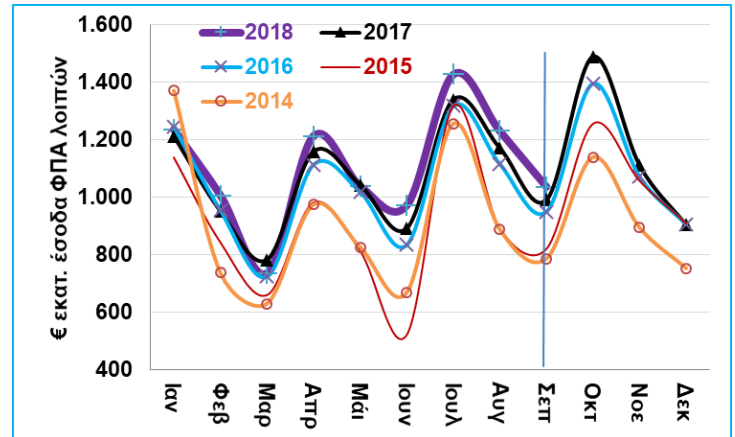

Αύξηση σημειώθηκε στα έσοδα από έμμεσους φόρους (1€9,99 δισ. έναντι €19,2 δισ. στο 9μηνο πέρυσι και στόχου €19,38 δισ.). Πλέον κρίσιμο συστατικό αυτών των εσόδων είναι τα έσοδα από «ΦΠΑ λοιπόν». Αυτά, μετά την απαραίτητη προσαρμογή στα στοιχεία 2017 για τον ΦΠΑ αεροδρομίων, είναι ενισχυμένα κατά €353 εκατ. ή 3,7% σε σύγκριση με το 2017 (€9,9 δισ. έναντι €9,55 δισ., Δ09), κυρίως λόγω της αύξησης του εσόδου αυτού κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Η εξέλιξη αυτή προκύπτει λόγω της απόδοσης του μέτρου κατάργησης του ευνοϊκού καθεστώτος ΦΠΑ σε ορισμένα νησιά (για τα υπόλοιπα προγραμματίζεται η κατάργηση από τις αρχές του 2019) αλλά και την καλή πορεία της τουριστικής περιόδου. Ενισχυμένα είναι και τα έσοδα από όλους τους άλλους κωδικούς φόρων κατανάλωσης, εκτός του ΕΦΚ ενεργειακών προϊόντων που υποχωρεί τόσο στο 9μηνο (€3,12 δισ. από €3,22 δισ. πέρυσι) όσο και το μήνα Σεπτέμβριο (€327 εκατ. από €350 εκατ. πέρυσι).

Τον Σεπτέμβριο τα έσοδα από φόρους περιουσίας κινήθηκαν στα συνηθισμένα για την εποχή επίπεδα, καθώς άρχισε η είσπραξη του ΕΝΦΙΑ (€1,87 δισ. έναντι €1,88 δισ. πέρυσι), ενώ συνεχίζει η αποδυνάμωση της διαφοράς σε σχέση με πέρυσι των εσόδων από άμεσους και έμμεσους φόρους προηγούμενων οικονομικών χρήσεων (€2,5 δισ. έναντι €2,36 δισ. στο 9μηνο πέρυσι), καθώς για το Σεπτέμβριο του 2018 τα σχετικά έσοδα ανήλθαν σε €138 εκατ. (€162 εκατ. πέρυσι).

Σε ό,τι αφορά τις δαπάνες, οι πρωτογενείς δαπάνες εμφανίζονται αυξημένες σε σύγκριση με το 2017 (€30,75 δισ. έναντι €19,71 δισ.). Οι δαπάνες για αποδοχές, προσωπικό νοσοκομείων και εφημερείες ανήλθαν στο 9μηνο του 2018 σε €11,13 δισ. (€10,09 δισ. πέρυσι), με την τάση αυτή να διατηρείται το Σεπτέμβριο (δαπάνη €1,48 δισ. έναντι €1,24 δισ. πέρυσι). Αυξημένα είναι και τα κρατικά έξοδα στο 9μηνο για όλους σχεδόν τους λογαρισμούς δαπανών, όπως για κοινωνική προστασία (€843 εκατ. έναντι €783 εκατ. πέρυσι), επιχορηγήσεις φορέων (€1,07 δισ. έναντι €966 εκατ. πέρυσι) και καταναλωτικές δαπάνες (€793 εκατ. έναντι €948 εκατ. πέρυσι).

Δ09: Έσοδα από ΦΠΑ λοιπόν μετά από αφαίρεση για το 2017 των 296,16 εκατ. που αναλογούν στην παραχώρηση των περιφερειακών αεροδρομίων
(Υπ. Οικ., Σεπτέμβριος 2018)

Δ10: Ληξιπρόθεσμες οφειλές πολιτών προς κράτος
(Υπ. Οικ., Αύγουστος 2018)

Ληξιπρόθεσμες οφειλές: Τον Αύγουστο 2018 αυξήθηκαν σημαντικά οι ληξιπρόθεσμες οφειλές των πολιτών προς το κράτος (Δ10), ανερχόμενες σε €6,4 δισ. (έναντι €5,6 δισ. τον προηγούμενο μήνα και €8,6 δισ. τον Αύγουστο 2017). Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην αύξηση των νέων φορολογικών οφειλών (€5,7 δισ. έναντι €4,9 δισ. το Ιούλιο 2018 και €6,7 δισ. τον Αύγουστο 2017). Σημειώνεται όμως ότι και τις άλλες χρονιές τον Αύγουστο καταγράφεται μια αύξηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών, ως συνδυασμός της καλοκαιρινής περιόδου και την βεβαίωσης φόρων στο διάστημα που προηγείται της περιόδου αυτής. Συνολικά, οι ληξιπρόθεσμες οφειλές των πολιτών προς το κράτος τον Αύγουστο 2018 ανήλθαν σε €102,64 δισ., από €101,7 τον Ιούλιο 2017 και €99,9 δισ. το Δεκέμβριο 2017.

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€362 δισ.
71% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€60 δισ.
48% συνόλου*

ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€61 δισ.
46% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€3,3 δισ.**
42% συνόλου**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
200.000
11% συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ
€5 δισ.
20% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2,2 δισ.
26% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,1 δισ.
31% συνόλου****

* 17.454 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2016 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
T: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
T: +32 (0) 2 662 26 85
E: kdiamantouros@sev.org.gr

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

